

ספר

מטה יונתן
על הלכות פסח.

מגאון ישראל רכבו ופרשיו, רש"כב"הג כקש"ת
מ"ה יונתן אייבענשיטץ וצלה"ה אבדק"ק אה"ו יע"א
בעהמ"ס כרתי ופלתו ואורים ותומים.

היבא לבית הדפוס ע"י

הב' יונתן ליב אייבענשיטץ
נכד הגאון המחבר.

— שנת אהיה כמל לישראל לפ"ק. —

Zu beziehen bei

Jonas Eibenschütz

Szobotist, Ungarn. Neutraer Com.

פאקש. תרנ"א.

נדפס בדפוס של ר' מאיר ראזענבוים הלוי.

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 475.

1134608

ספר

מטה יונתן
על הלכות פסח.

מגאון ישראל רכבו ופרשיו, רש"כב"הג כקש"ת
מור"ה יונתן אייבענשיטץ וצלה"ה אבדק"ק אה"ו יע"א
בעהמח"ס כרתי ופלתי ואורים ותומים.

חיבא לבית הדפוס ע"י

הב' יונתן ליב אייבענשיטץ
נכד הגאון המחבר.

— שנת אהיה כמל לישראל לפ"ק. —

Zu beziehen bei

Jonas Eibenschütz

Szobotist, Ungarn. Neutraer Com.

פאקש, תרנ"א.

נדפס בדפוס של ר' מאיר ראזענבוים הלוי.

ה ס כ מ ת

אדמו"ר הרב הגאון הגדול בוצינא קדישא חסידא ופרישא צדיק יסוד עולם,
המפורסים לשם ולתהלה כקש"ת מו"ה יודא גרינוואלד נ"י אביד
דק"ק באניהאד יע"א.

הקונטרס הלז „**משה יונתן**” על הלכות פסח קיבל אותו תלמידנו המנוח
הרבני החרוץ מו"ה ישראל גליק מברעזעווע בחזקת מעשה ידי אומן
מופלא רב רבנן ה"ה הגאון הגדוע רבן של ישראל מו"ה יונתן אייבענשיטן זללה"ה
בעהמח"ס כרמי ופלתי ואורים ותומים. — ונתגלגל הדבר שבא אח"כ הקונטרס
הלז לידי נכדו תלמידו החשוב הב"י כ"ה יונתן ליב אייבענשיטן נ"י וכל המעיינים
בו יכירו וידעו למי המטה. — ובכן נמטי ליה אפריון לנכדו הנ"ל שהשתדל להביא
לאור העלמות חכמה וזכות אבותיו יעמוד לימנו:
ד"א פה באניהאד בחודש סיון גר"ת לפ"ק:

ה"ק יודא גרינוואלד.

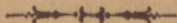
ב"ה

גם אני אקח ספר אחד ומנזה להחזיקו שיוכל להדפיסו:
פה פאקש יום ד' ז"ך אב תר"י לפ"ק:

ה"ק זוסמאן אריעזר סופר.

מ ו ד ע ה ר ב ה

כל מקום שנאמר בספר הזה שם עכו"ם או גוי או אומ"ה הכוונה על האומות
אשר היו לפניו את השם לא ידעו לא כן העמים אשר בצלם אנו חוסים הם
מאמינים באחדות הבורא ומחויבים אנו להתפלל בעד שלום המלכות ומלכותו:

הקדמת

נכד המחבר, בלב נשבר מדבר.

הפעם אודה את ה' אשר הביאני עד הלום להפיץ אמרי נועם על פני חבל, ה"ה ספר „מטה יונתן“ על הלכות פסח, אשר נעתק מאחד מגדולי חלמידיו של קדוש זקני רבן של ישראל הגאון מו"ה יונתן אייבענשיטן זללה"ה אבדק"ק אה"ו יע"א בעהמח"ס כו"פ וספר או"ת ושאר ספרים יקרים, הספר הזה הי' טמון ומכוסה עד הנה ולא שלטה ביה עינא, עד שאנה ה' שבא לידי והוצאתיו לאור בעזרת הנותן לאדם כח לעשות חיל :

מודעת זאת שבכל הספר הגם שלא נאמר „נלאדמ"ו" או „אחמ"ו" כולם ממקור אחד יצאו מפני קדשו של קדוש זקני הגאון המחבר זצ"ל כי כן כתוב בתחלת הספר שכולו נעתק ממנו. וגם המעיינים בספר הזה ימצאו כמה מקומות אשר הם מכוונים ועולים במסלה אחת עם דבריו הקדושים בספר כו"פ. ולדוגמא אביא ראיי אחת אשר יגיד על רעיו והוא בסימן תמ"ז ס"ז אשר גם שם לא כתב המעתיק „ונלאדמ"ו" כתוב בסוף דבריו „ובחבורי על יו"ד סימן צ"ה הארכתי ביותר ב"אור" יעוין שם שדבריו שם עולים בקנה אחת עם דבריו הקדושים הנאמרים בכאן. ואנוכי לארציתו לשנות כלום רק כמו שהיה נעתק כן הבאתיו לב"הד בלי שנוי :

ועתה אל שמים אשא עיני ומתעון קדשו יענני, אליו אשפוך שיחי, שיטה עלי חסדו, ויעמוד על ימיני כי לריך אני מאד לרחמי שמים, כי עוד לא נתמלאו לי ששה שנים כאשר נוטל עטרת ראשי מעלי ונהייתי יתום מאב ואם ר"ל. והייתי עזר ועוזב בלי משען ומשענה ואבי יתומים ודיין אלמנות הוא יעזרני בזכות אבותי הקדושים, ובזכות זקני המחבר זצ"ל. ואזכה לישב באהל הי' שלו ושקט, על המורה והעבודה אמן :

אלא דברי ה"ק יונתן ליב אייבענשיטן
 נין ונכד להגאון המחבר זצ"ל.

הלכות פסח.

מאדונינו מורינו ורבינו רבן של כל בני הגולה הגאון מו"ה יונתן נר"ו אב"ד
דק"ק אה"ו שנת תקי"ז לפ"ק.

סי' תכ"ט סעי' א'.

שואלין ודורשין בה"פ וכו' כ' מג"א סעי"ק א' וה"ה בשאר יו"ט וכו' וכן הוא
בבכורות פ"ט חנן תוס' ג' גרנית למעשר בהמה בפרום הפסח ובפרום
עלית ובפרום החג דברי ר"ע ז"ע אומר בכ"ט באדר וכו' ופי' ה"ש לשון פרום
היינו חלי משום דשואלין בה"פ ובהיו"ט לי יום קודם לחג ופרו' היו' ט"ו יום
קודם יו"ט ומדנקוט ג"כ בשאר מועדים לשון פרום ש"מ בכל יו"ט שואלין לי יום
קודם יו"ט והנה תוס' מסופקים ח"א לי יום עם החג או לי יום זולת החג,
ומהמטנה שהבאתי ע"כ מוכח לי יום היינו עם החג דהא אדר הסמוך לניסן לעולם
חסר, ואי אמרינן לריך לי יום בלא יום המעשה היינו יום ראשון של פסח וא"כ
פרום דיליה בכ"ט באדר, ולפ"ז מאי קאמר ז"ע בכ"ט באדר הא גם ר"ע מודה
בזה אע"כ ז"ל היינו עם הפסח, ופרום דיליה בא' בניסן ופליג ז"ע שפיר אר"ע:
בט"ז שואלין ודורשין הקשה הר"ן הא שואלין ודורשי' בה"פ בפסח ואין לומר
דהא דשואלין לי יום היינו בלא פסח ואחי הגמרי לאשמעונין דאף בפסח
דורשי' וקשה הא בלא"ה ידעינן השתא לפני פסח דרשינן בפסח מצעו' ות"י
כ"מ דהוה שואל כענין וט"ז ת"י דהג"מ לענין שמירה בבעלים אבל קשה לפט"ז
קו' הר"ן במקומה עומדת וא"ל כתיירו דהוה שואל כענין אבל ללמוד א"ס
קודם פסח דלפ"ז למאי הוה שמירה בבעלים אם אין לריך ללמוד ה"פ
קודם פסח ונ"ל כך פירש הר"ן דכל השנה אם הרב רוצה ללמוד מס' זו והתלמוד
רוצה ללמוד מס' אחרת הרשות ביד הרב ובפסח הגורכו שניה ללמוד ה"פ
אבל לי יום קודם פסח אם שניה רוצים ללמוד מס' אחרת הרשות בידם אבל
הוה שואל כענין דהיינו אם התלמיד רוצה ללמוד ה"פ מחוייב הרב ללמוד עמו,
ולפ"ז הוה שפיר שמירה בבעלים. עוד הקשה חק יעקוב מאי הקשה הר"ן מהא
דתניא שואלין ודורשי' וכו' הא איתא בירושלמי שואלין ודורשי' לי יום קודם
פסח היינו בבית הועד פ"י בבית המדרש בפני עצמם אבל בפני כל העם
דורשים ה"פ בפסח ולפ"ז לא תקשה הר"ן מידי נ"ל דאיתא פלוגת' בגמרא ת"ק
סבר לי יום שהרי משה עומד בפ"ר ומזהיר על פ"ס והתם הוה בבית הועד

א"כ עיקר הנס משום שבת. מקשים האחרונים כיון דבעשור לחודש ה' שבת א"כ ר"ח ניסן ה' ביום ה' ור"ח אייר ה' ביום השבת דניסן מלא ואייר חסר א"כ ה' ר"ח סיון ביום א' וק"ל שבשבת נתנה תורה וא"כ ה' מתן תורה בז' לחודש ואנו אומרים בז' לחודש זמן מתן תורתנו. וג"ל דעלמא אינה מיוחס לימי החודש כמו שיחס הכתוב לשאר מועדים, רק הכתוב חלה אותו בש"ע א"כ כיון דהו' יום חמשים לעומר ספיר אמרינן זמן מתן תורה אבל זה קשה כיון שה' ר"ח ניסן ביום ה' ובשבת נתנה תורה והו' ז' לחודש א"כ ה' כ"א יום, וי"ל דאיתא בשעת מלחמת עמלק העמיד משה החמה יום אחד והיה אותו היום ארוך כשני ימים, ולפי' לענין ימי החודש דחשבינן לפי עיגול הלכנה כ"ט י"ב תשל"ג, א"כ אע"ג שהחמה עמדה, הלכנה הלכה וסבבה כפי זמנה, וא"כ חשבינן אותו ל"ב ימים והי' ת"ת היום בז' לחודש, משא"כ לענין ספירה דעיקר חלוי' בספירת הלילה א"כ כיון דאין לילה מפסקת לא נחשב אלא ליום אחד והאי ספיר רק חמישים וק"ל:

שייך לסי' תכ"ט יום שלאחר החג הוא אסור חג וכו' כתב מג"א, ויש רוצים לומר דוקא אחר שבועות הוא קלתי י"ט משום דרוב פעמי' היו מקריבין שלמים באותו יום שהיו תשלומין כדאיתא בגמ' אבל אמר שאר י"ט מותר להתענות, וראייהם מגמ' דתענית דף י"ז ע"ב אמר מר מתמי' ב' עד סוף המועד דלא להתענאה, ופרוך ל"ל למימר עד סוף המועד הא י"ט בלא"ה אסור ולימא עד יו"ט שני ות' לא נלרכה אלא ליום שלאחריו עכ"ל, ועי' קשה הא יום שלאחריו הו' אסור חג אלא ודאי כנ"ל, אבל יש לדחות ראיתם, דהא כל הטעם דאמרינן א"ח אחר י"ט הוא משום שלמים נאכלים לב' ימים, ומסתמא כל יום ויום היו מקריבים קרבנו' ויום שלאחריו עדין ה' להם בשר שלמים לפיכך תקנו שלא להתענות בו אבל אם חל י"ט אחרון בשבת שלא היו מקריבים שלמים צייט אחרון א"כ לא ה' להם אחר י"ט בשר שלמים מותר להתענות והא"ל דהתם בת"ת איירי אפי' כשחל א"ח בשבת שאין לרש בשר שלמים וה"א דמותר להתענות אשמועינן מגילת חענית דאפי' אסור להתענות בא"ח של פסח וק"ל. ומ"ש המג"א סי' הל"ז ס"ג הטעם דאסור להתענות במוצאי חג שבועות דכשחל לפעמים עלת בשבת הו' יום טבוח לאחר שבת ול"ע גדול, דהוא נגד גמרא שלנו דחגיגה דף י"ח דהתם מבואר דכשחל יום טבוח של עלת לאחר שבת מותר להתענות להוציא מלבן של דוקים ע"ש: **כתב** מג"א רש"ל היה דורש טוקח כל א' מעט קמח קודם פסח ויאכל וכו' והק' הר"י דהאיתא פלוגתא בפוסקים, אי קמח הו' לח בלח או יבש ביבש, וק"ל בלח בלח לא אמרי' חוזר וניעור אבל יבש ביבש אמרי' חוזר וניעור וא"כ הרש"ל ה' רוצה להחמיר אפי' הו' יבש ביבש דאמרי' חוזר וניעור מ"מ אם שקל ממנו קודם פסח אמרי' איסור נטל:

וואמ"ן גר"ו דהאיתא קמח הו' יבש ביבש היינו אף שנתערב ואין אחד יכול להפרד החבירו, מ"מ הקמח אסור שת"מ הוא עומד בפ"ע משא"כ בלח גמור שהאיסור נכלל בהיתר ואין עומד בפ"ע כלל, ובגמ' לר"י דס"ל מין במינו במשהו, זה דווקא לח בלח דמיד שנפל איסור נעשה כולו איסור דליכא למימר שיבטל

שיבטל ברוב היתר כיון דס"ל מין צמינו במשהו והוא הדבר הכלול וא"כ ליכא כאן היתר כלל משא"כ ביבש כיון דמ"מ עומד היתר בפ"ע ואין איסור מצטל היתר ושפיר אמרי' דקמח הוי יבש ביבש דהא היתר עמד בפ"ע, דהאיסור אינו ג"ט בהיתר רק שנפל לחיכו הוי יבש ביבש ובטול, דהא דאמרינן לח בלח אסור היכא דאיסור נ"ט בהיתר אבל הכא דאין איסור נ"ט בהיתר כלל דהא לונן הוא אפי' נבלע בחיכו לא הוי לח בלח ובטל משא"כ לענין זה למימר דאיסור נפל דזהו וודאי לח בלח דזה החוש מכחישו, דבשלמא התם בשר נבילה בשחיטה וכל להיות דכל האיסור נפל משאיכא קמח בקמח שהוא דק מאוד ונתערב זה בזה מן הגמגע הוא שיפרוש כל האיסור ע"י נטילה זו ולכך ל"ל דהאיסור נטל ומקש' מג"א שפי':

סימן תל"א

כתב מג"א סק"ג שלא יתחיל בסוף יום י"ג וגראה דחצי שעה קודם לילה וכו'. ואמרו דמהרב צ"י מוכח דחצי שעה קודם לילה מותר שרובה להוכיח דאם התחילו אין מפסיקין דאל"כ תאי קאמר לא לפתח אינש בעדני וכו' לאשמעי' רבותא טפי דאם התחילו מפסיקין וא"כ אי אמרינן בחצי שעה קודם לילה אסור ליכא להוכיח מידי די"ל לעולם אם התחילו מפסיקין והא דאמר אצ"י לא לפתח איש בעדנא וכו' אחי לאשמועינן דלכתחלה אסור לפתח חצי שעה קודם, דלהפסוק אינו מחוייב אלא בהגיע זמנו אע"כ דמותר להתחיל חצי שעה קודם וק"ל רק יש להלק דהתם גבי תורה חצי שעה קודם לילה מותר אבל גבי מלאכה אסור חצי שעה קודם ליל' ודוק:

בתהירת ליל י"ד כהב הראב"ד מדנקט אור ליי"ד ולא נקט ליל י"ד משמע שהבדיק' פריכה להיות בעוד שהוא קצת יום וקשה הא גמי מקשה ריש פסחים למה לא נקט לילה, ומשני הגמ' השת' דחצי אור ליכא למטעמי דיכול לומי' משום לישנא מעלי' נקט אור ובאמת אם לא בדק בעוד קצת יום מהני בדיקה בלילה ולפת"ש הראב"ד לא מק' הגמ' מידי ולכאורה י"ל דכך הוא הקושי' בגמרא למה לא נקט לילה ואין לומר להורות בא שחאה הבדיקה בעוד שהוא קצת יום זהו כבר מוכח ממחני' מדקתני לאור הנר ע"כ מוכח דבדיקה ל"ל בעוד שהוא קצת יום דאל"כ ל"ל לאור הנר פשיט' דבלא נר אינו יכול לבדוק אבל ז"א די"ל דאור הנר ממעט אור הלכנה ונ"ל דכך הוא הקושי' בגמ' מ"ט לא קתני לילה ואין לומר שהבדיקה תהא בעוד קצת יום כמ"ש הראב"ד הא עכשיו דקתני אור יש לטעות שהבדיקה תהא דווקא בעוד יום ובליילה לא מהני בדיקה ובאמת זה אינו דאם לא בדק בעוד קצת יום בודק כל הלילה אבל אי חנא לילה וודאי יש מקום לטעות כנ"ל וק"ל:

מג"א סק"ח ולי נראה דמחבר איירי וכו' קשה לפ"ז הא"ך כתב המחבר דא"ש להפסיק הא בלא"ה צריך להפסיק משום ק"ש דבשלמא רבינו יונה לשיטתו הול דס"ל זמן ק"ש מפלג המנחה ואילך וא"כ י"ל דמיירי כגון שקרא כבר ק"ש ועדין לא ה"י זמן בדיקה ואח"כ התחיל ללמוד בהיתר ושפיר כתב

דאין

דאין לריך להפסיק משא"כ המחבר שכתב ק"ש של לילה היא עיקר קשה הא לריך להפסיק בשביל ק"ש ולכאורה י"ל דק"ש לא הוי הפסק כלל דהוי כמו שעוסק בחורה אבל בהו' לא משמע כן, אע"כ דהמחבר' שהחיל זמן רב קודם אפי' לק"ש אין לריך להפסיק וספיר כחב דאין לריך להפסיק בשביל בדיקה ולפי' נסחר חירץ של מג"א :

סעיף ז' וי"א שפריך להפסיק מג"א ס"ק ח' דקשה דהא לילב ועוד בסוכה פריך וכו' ואמתי' דוודאי על הגמרא ליכא לאקשוי כלל די"ל דהא דאסור באינו תדיר להחמיל אפילו בהיתר היינו דווקא בדאורייתא כמו כאן דאם לא בטלו הוי בדיקה דאורייתא וא"כ בגמרא דסוכה דפריך אחפלת מנחה מסוכה הוי ס"ד דגמ' מיירי אפי' בי"ט שני דהוי דרבנן דהא בחר הכי פריך ולימא הא דאורייתא הא דרבנן וכו' עיי"ש בגמ' ובדרבנן אפילו אינו תדיר אין לריך להפסיק ופריך שפיר רק דברי ש"ע סותרים זאיו דלקמן סי' תרנ"ב פסק בהחמיל בהיתר אפילו בי"ט ראשון א"ל להפסיק אף באינו תדיר ותיירץ אדמ"ו דס"ל לרמ"א דכאן כיון שזמנו כל הלילה אחי למפשע משא"כ גבי לולב אף שזמנו כל היום מ"מ זריזין מקדימין למאזה כיון שהוא מאזה דאורייתא ולא אחי למפשע משא"כ גבי בדיקה לא שייך זריזין דפריך שם בגמ' ובבדוק בשית וכ"מ זריזין מקדימין למאזה נבדוק מפעם א"כ בלילה וודאי לא שייך זריזין מקדימין א"כ שפיר יש לחוש דלמא אחי למפשע וק"ל :

סימן תל"ג

וה"ה נגד ארובה שחדר דהיינו חלון שבנג וכו' והתוס' דף ח' רוצה להוכיח דאפילו בחלון שבבית נמי מותר דאל"כ מאי משני הגמ' על האי דפריך האי אור החמה היכי דמי וכו' ומשני ללדדי קתני דאסיר לבדוק לאור החמה, לשני דאיירי כנגד חלון שבבית אלא וודאי דאפילו חלון שבכותל יש לו דין אכסדרה ומותר לבדוק כנגדו ואין זה ראי' מוכרחת די"ל הא דמשני הגמרא ללדדים פי' היינו דחלון ללדדים הוא דאסור לבדוק לאור החמה וק"ל :

כתב מג"א ס"ק י' והב"ח כ' דלקמן מיירי בחצר שרבים משתתפין בו והוי כחצר של הפקר ואף אם ישאר בו חמץ לא יעבור עליו וכו' וקשה דא"כ מאי פריך הגמרא והאמר רבא אמלע של חצר אי"ל בדיקה דילמא הכא מיירי בודאי חמץ אלא ע"כ אפילו ודאי חמץ אי"ל בדיקה וכו' ע"ש דבריו באורך ונראה דלקי"מ דקושיא הגמ' אמאי לריך לאור הנר לבדוק לאור החמה וכ"מ דאיירי בחצר האמר רבא אמלע חצר א"ל בדיקה והיינו בספק וא"כ כאן בודאי חמץ יבדוק לאור החמה א"ל שמתא ישאר שם חמץ שאינו נראה לאור החמה א"כ לא הוי אלא ספק חמץ ואי"כ הוי ס"ס ספק הוי' שם חמץ ספק לא הוי' אח"ל הוי' שם חמץ שמתא כבר עורבים אכלוהו ופריך הגמ' שפיר וק"ל :

כתב מג"א ס"ק י"ב ונמלך בא לידי סכנה ואע"ג דשלוחי' מאזה אינן ניזוקי' היכא דשכיח הזיקא שאני ופריך הב"ח אמאי לא משני שמתא תאבד לא מחט

ואחמ"ו לתרץ קושיה הב"ח בשלמא גבי סכנת עקרב שייך לומר שמא יחפש אחר מחט בשעה שהוא עוסק בצדיקה וכשיחפש אחר המחט ישכנו עקרב משא"כ גבי סכנת עכו"ם שהסכנה שהבוי אומר כשפים הוא עושה לו אי"כ אי"א דשלוה מצוה אינו ניזוקים ז"ל דנכרי לא יאמר שעושה לו כשפי' עם גר הזה וא"כ גם כשיחפש אחר החט לא יאמר שעושה כשפי' לכך מוכרח לומר היכי דשכיח הזיקא שאני וק"ל: **מג"א** ס"ק ט"ו שנאבד לו קודם לכן דבשעת צדיקה ה"ל ש"מ ואין ניזוקין אפילו בממונו כיון שנאבדו לו בשעה שעסק במצוה ולפמ"ס המג"א חור שנסחמם בכל יום מהיכי תיתי יבא עכשיו להתחפש אותו, ואחמ"ו שמא יבא להתחפש אחר מעט שנאבדה לו עכשיו בשעת צדיקה גם גבי חור יבא להתחפש עתה אחריו וא"כ קושיה הב"ח במקומה עומדה לכך כתב רש"י דמשום חשש שמא יבא לחפש אחר מחט שנפלה עתה בשעת צדיקה לא פטרו חכמים מצדיקה כי חשש רחוק הוא אלא משום שדרך לשמש חדר בכוחלים אמרינן שמא נאבד לו כבר וא"נ י"ל כמ"ש רמ"א :

סע"ף י"א המכבד חדרו בייג צניסן ומכווין לבדוק החמץ ולבערו ונזהר שלא להכניס שם עוד חמץ אעפ"כ לריך לבדוק כליל י"ד עיין מג"א דאסור לבדוק כליל י"ג והמנחת יעקב מביא רא"י דמותר לבדוק כליל י"ג דאמר"י בפסחים דף ז' ע"ב המשכיר בית לחבירו בחזקה בדוק ומלאו שאינו בדוק מהו מי הוי במקו טעוה או לא וכו' וכחצו חו' דבי"ג איירי דאי בי"ד על המשכיר לבדוק משמע דמותר לבדוק כליל י"ג ונרא' לאד"מו דאין זה ראייה די"ל דמירי שמשכיר לו בי"ג צ"ח שחזקתו בדוק היינו שהוא מוחזק משנה שעברה שבדק אותה ליל י"ד כחוקה וק"ל :

סימן תל"ד.

כתב מג"א סק"ה יבטלנו דהשתא אפילו נשאר חמץ בביתו שלא מצאו אינו עובר עליו דאם לא בטלו עובר עליו אע"פ שלא ידע וכו' י"ל דהא דאמר"י בפסחים דף ו' ע"ב אר"י אחר רב הבדק לריך שיבטל מאי טעמא אי נימא משום פירורין הא לא הטיבי וכו' אחר רבא גזירה שמא ימצא גלוסקא יפה ודעתי' עליו וכי משכחה ליה ליבטליה דילמא משכחה לה לבחר איסורא ולא ברשותיה קיימי ולא מצי מבטל וא"כ לשטח הטור מאי אחר שמא ימצא גלוסקא הלא בלא ימצא עובר אעפ"י שלא ידע והנה לפום ריהטא יש לתרץ דס"ל לטור כמ"ס הרמב"ם דאינו עובר על חמץ שלא ידע אאי"כ היה לו ידיעה בתחילה משאי"כ אם לא ראה זה מעולם קודם פסח ואח"כ מצא אותו בפסח אינו עובר עליו כ"ז שלא מצאו וא"כ בגלוסקא יפה ע"כ תיירי שלא היה לא ידיעה בתחילה ממנו דס"ל לטור שאם היה לו ידיעה ממנו בתחילה אין דרך שישכחנו מלבערו ומסתמא הוי מצערנו משום זה לא תקנו חכמים שיבטל ולכך מוכרח לומר שמא ימצא שיעבור על צ"י וצ"י תכאן ולהבא דקוד' שמצאה אינו עובר עליו כיון שלא הי' לו ידיעה ממנה קוד' פסח

אבל לפי קש' הא דקאמר ואי משכחת לי' ליבטלי' ולא קאמר לישרפיה ואחמ"ו דביעור
 חמץ אסור בשבת ובי"ט משום תיקלה ואפ"ה עובר על ב"י וב"י לקי"מ די"ל דלמא
 משכח לי' בשבת או בי"ט דלא מצי למשרפיה ואתי לעבור על ב"י וב"י לכן צריך
 לבטל מקודם אבל לפי מה דקיי"ל דכל זמן שאינו יכול לבערו מלד איסור טיילטול
 אינו עובר משום ב"י וב"י מה דהרא"ק לדוכתא ואחמ"ו דס"ל לטור כשיטת רש"י
 דמפרש דעתו עליו' דהם לשורפה לקי"מ דיחוס עלה לשורפה, אבל לא יחוס עליה
 לבטליה כמ"ס הטור משא"כ לשיטת תוס' והרא"ש דמפרשים דעתי' עליו' היינו
 דלא בטל ממילא כמו פירושים קשה הל"ל וכי משכח ליה לשרפי' וז"ל
 דס"ל להטור היכא דבא לכלל ראייה בפסח אז עובר עליו למפרע משא"כ אם לא
 ראה חמץ כלל בפסח אף שיהי' בביתו אינו עובר עליו דשגיעות מי יבין וכמ"ס
 הט"ו ס"ק ב' לכך מוכרך הגמרא לומר שמה ימלא, דבלא נמלא אינו עובר עליו
 כיון שלא בא לכלל ראי' בפסח, והא דפריך וכי משכח ליה ליבטלי' ז"ל כיון שמיד
 מבטלו אינו עובר עליו למפרע כיון דמבטלו מיד לא בא לכלל ראייה קרינן ביה
 וק"ל :

שם וטוב לחזור ולבטלו ביום י"ד פסח א' וכו' דין זה הוא ממ"ס הרא"ש ע"ש תשובת
 רש"י וז"ל כתב תשובת רש"י מיד בלילה יבטל ויש נוהגים לבטל בחחלה שעה
 שחית בשעת שריפה ואני אומר ששניה' כאחד טובים מדקאמ' בגמ' לא זמן איסורי' ולא
 זמן ביעורי' משמע אי הו' זמן ביעורי' זמן קבוע ולא אחי למפסע ספיר דמי והטעם
 לפי שרגילים לקנות חמץ ביום וכו' ע"ש ומקשים מאי מיימי ראי' מהא דאמר בגמ'
 לא זמן איסורי' ולא זמן ביעורי' וכו' היינו לפי מה דס"ד דלא יבטל בלילה אלא
 ביום קאמר ספיר הטעם כיון דלאו זמן ביעורי' דלמא פסע ואכל בלא האי חסשא
 צריך לבטל ביום ולא בלילה אבל לדין דקיי"ל שצריך לבטל בלילה מנ"ל להרא"ש
 שצריך לבטל גם ביום ותיורן אדמ"ו דהרא"ש מוכיח משום שרגילים לקנות פת
 ביום י"ד ע"כ צריך לבטל ביום דאל"כ מאי פריך הגמ' לבטלי' בי"ד מאי נימ' הא
 חכמים רצו לקבוע זמן לבטל חמץ וקבעו ליל י"ד ומאיזה סברא יותר איכא לתקבע
 ביום הביטול מבליה א"כ דס"ל לגמ' דיש סברא יותר לבטל ביום מבליה כיון
 דרגילים לקנות פת ביום אשר גם הוא יהיה בכלל ביטול ולפי"ז כתב הרא"ש ספיר
 טוב לבטל וק"ל :

מג"א ס"ק ה' הביא בשם הטור דאם לא בטל עבר אף על חמץ שלא ידע וזהו נגד
 תוס' שכתבו צרי"פ כ"ס ד"ה ואי אשמעינן דמדקפריך בגמ' וכי משכח לי'
 ליבטלי' משמע כל זמן שלא מלא אינו עובר וז"ל דהא גם לדברי תוס' קשה
 לכאורה מאי פריך וכי משכח לי' ליבטלי' ומשני לאחר זמן איסורי' אחתי קשה
 אחתי אמרינן הבודק צריך שיבטל ואי משום גלוסקא יפה וכו' וכי משכח ליה
 לשרפיה אף דהוא לאחר זמן איסורי' וליכא ב"י כלל ולא קשיא שמה יתעלל רגע
 אחת מלשרפו ויעבור על ב"י הא תוס' ס"ל המשאה חמץ ודעתו לשרפו אינו עובר
 עליו כלל וז"ל דתוס' ס"ל דוודאי על חמץ ידוע לא יחוס מלשרפה אבל חיישינן
 שמה ימלא גלוסק' יפה ולא ידע אם הוא חמץ או מלא וחס עליה לשורפה דשמה

הוא

הוא מלא והשתא פריך שפיר וכי משכח ל' ליבטלי דאף אם יחוס עלי' לשורפ' דשתא הוא מלא לא יחוס עלי' מלבטלה דשתא הוא חמץ, אבל אי לא מבטלה ודאי עובר על ב"י כיון שהוא בפנינו ואף שהוא מסתפק הוי קצת חמץ ידוע' אבל חמץ שאינו ידוע כלל דהיינו אם הוא בחוץ ביתו או לא וודאי דאינו עובר על ב"י דאונס רחמנא פטרא וא"כ לק"מ על הטור ד"ל הא דכתב על חמץ שאינו ידוע עבר מיירי שהוא כאן אלא שהוא מסיפק אם הוא חמץ או מלא וכו' ולא קי' קושית חוס' אבל לקמן כתב הטור הלכך אי לא ביטלו יו"אינו וישרפנו כדי שלא יעבור במזיד דעד עתה היה עובר עליו בשוגג ולפמ"ש גם בשוגג לא היה עובר עליו דהא לא ידע כלל אלא וודאי דס"ל דאף על אינו ידוע כלל עובר וקס"י קושית חוס' וז"ל דס"ל דודאי אם בדק כדינו ולא מצא ואח"כ מצא חמץ בביתו ודאי דאינו עובר דהוי אונס אבל אם לא בדק כלל ואח"כ מצא עובר עליו ב"י וז"מ הטור אם לא בטל היינו אם לא בדק שאם בדק מסתמ' היה מבטלו כדקי"ל הבדוק לריך שיבטל אלא וודאי שלא בדק כלל ושפיר כתב דעד עכשו עבר עליו בשוגג וכו' ובזה אזלא קושית חוס' דסם מיירי שבדק ואז אי לא מצא אינו עובר או י"ל דס"ל לטור דעל חמץ שאינו ידוע כלל נמי עובר ואפי' בדק ואי קשה קושית חוס' י"ל דודאי חללת חקנה לא ה' בשביל חמץ שאינו ידוע כיון שהוא ספק אי יש כאן חמץ כלל וא"מ כיון דהשתא איכא אינו עובר רק בשוגג כ"ז שלא מצא ומשו"ה פריך וכי משכח ל' ליבטליה ולק"מ קושית חוס' דאע"ג דלא משכח נמי עובר לכך תקנו דבדוק מבטל כ"א דמשום הכי לא חקנו זה :

סעיף ג אחר בדיקה מיד יבטלנו וכו' והנה הרמב"ם כתב על חמץ ידוע לא מהני ביטול, והקשו פוסקים מהא דאיתא בגמ' הבדוק לריך שיבטל משום שמה ימלא גלוסקא יפה ופריך הגמרא וכי משכח ליה ליבטליה ולשטמו לא פריך הגמרא מדי דהא לא מהני ביטול בוודאי חמץ וז"ל דמ"ל דרמב"ם ס"ל דאף על וודאי חמץ מהני ביטול, והא דכתב על וודאי חמץ לא מהני ביטול היינו שאין מקיים מצות עשה של חשביתו שעור מבתוכם או י"ל דרש"י ס"ל שחביתו היינו השבתה בלב וחסו סביל דהיינו הפקר ולפ"ז י"ל דרמב"ם ס"ל דוודאי אם תפקיר אינו עובר דעכשו אינו שלו והא דכתב דלא מהני ביטול היינו בלב דזה לא מהני בחמץ וודאי דשתא אינו מבטלו בלב שלם והשתא פריך שפיר הגמ' וכי משכח ל' ליבטלי' דהיינו שיפקיר אותו דמהני נמי על חמץ ידועה או י"ל דהא ק' לכאורה על הרמב"ם דהא דקי"ל דביטול מהני היא מתחביתו וע"כ קרא איירי בוודאי חמץ דהא כתב שאור וכו' וז"ל דוודאי דין ביטול הוי קבלה ואסתמוהו אקרא ושפיר י"ל דקבלה לא היתה אלא על ספק רק קשה מנ"ל דילמא עיקר דין ביטול בא להורות לנו וז"ל דקשה לרמב"ם קושית חוס' בד"ה מדאוריית' וכו' דתחביתו נפקא לן מאך חלק שאז הוא לאחר זמן איסורו דהוא אחר וי' שעות הא"ך מני לבטולי' כיון דעכשו אינו שלו אלא וודאי דקרא אסתמכתא בעלמא רק כל זה אי אמרינן לאחר זמן איסורו לא מהני ביטול משא"כ א"א דמהני ביטול אף לאחר זמן איסורו ושפי' ז"ל דקרא בא להורות לנו דין ביטול אפי' בחמץ ודאי והא"ל דגמרא פריך וכי

משכח ליה ליבטלי' אף על חמץ וודאי דהמקשן סבר ביטול מהני אף לאחר זמן איסורו וע"כ ז"ל דקרא בא להורוח לנו דין ביטול אף בוודאי חמץ כמש"ל ומשני הגמ' שמה ימצא לאחר זמן איסורו דאז לא מהני ביטול כיון שאינו שלו א"כ ז"ל דקרא רק אסתכתא בעלמא אבל דין ביטול היה קבלה ולפ"ז ספיר י"ל דהקבלה לא היה רק על ספק שאינו ידוע אבל חמץ ידוע צריך דוקא לבערו ולא מהני ביטול:

סימן תל"ה.

משמע דאם נתחמץ לו איזה חמץ בפסח מצד ששעת ציעור, ואדמ"ו מסופק אם צריך לצרף דו"ל הברכה שעושה קודם פסח קאי אכל חמץ עד לאחר זמן וא"ל כיון דאותו חמץ שנתחמץ בפסח לא היה ברשותו בשעה שצירף א"כ לא קאי הברכה עליו' דהא רגילין לקנות פת אחר הברכה ובשעה שבערו א"ל ברכה אחרת אע"כ ז"ל דהברכה קאי גם אחמץ שלא היה ברשותו בשעה שצירף א"כ גם החמץ שנתחמץ נפטר באותה ברכה ודוק:

סימן תל"ו.

ואם דעתו לחזור קודם הפסח צריך לבדוק וכו' זה דעת הרמב"ם דאמרינן בפסחי' דף ו' אמר רב המפרש והיואל בשירא קודם פסח ל' יום אין צריך לבער, חוץ ל' יום צריך לבער אמר רבא הא דאמר רבא לא אמרן אלא שאין דעתו לחזור אבל בדעתו לחזור אפילו קודם ר"ה זקוק לבער דחיישינן שמא יבא ע"פ בין השמשות ולא יהי' לו פנאי לבער ורש"י פירש דעתו לחזור חוץ הפסח אבל אם דעתו לחזור קודם פסח אין זקוק לבער והירושל' כתב שגיגון הכי ה"מ בדעתו לחזור א"ל לבער אבל אין דעתו לחזור זקוק לבער הקשה הר"ן בשלמא לשטת רש"י ז"ל י"ל הא דאמר בירושלמי בדעתו לחזור אין צריך לבער היינו בדעתו לחזור קודם פסח אבל אין דעתו לחזור קודם פסח רק חוץ הפסח צריך לבער אפילו קודם למ"ד יום משא"כ לשיטת הרמב"ם דס"ל אפי' דעתו לחזור קודם פסח צריך לבער א"כ תאי דעתו לחזור דקאמר הירושל' דאין צריך לבער הא כל שדעתו לחזור בין קודם בין חוץ פסח זקוק לבער והרב בעל מ"מ רואה לתרץ דברי הרמב"ם דאית' בירושלמי ובספק אבל בוודאי אפילו מראש השנה וכחך הר"ן ואין נראה לפי גמ' שלנו מדאמרינן אין זקוק לבער ולא אמרי' זקוק לבדוק ש"מ דאיירי אפי' בחמץ ידוע וא"כ י"ל הא דמפרש הרמב"ם אם דעתו לחזור קודם פסח זקוק לבער היינו בוודאי חמץ אבל בספק חמץ מודה הרמב"ם לרש"י אם דעתו לחזור קודם פסח א"ל לבדוק וא"כ נוכל לפרש הירושלמי לשטת הרמב"ם כמש"ל לשטת רש"י אבל אדמ"ו אמר דז"א דהא דכתב הר"ן דגמ' איירי בוודאי חמץ היינו גם בוודאי חמץ אבל זה וודאי דגם בחמץ שאינו ידוע נמי איירי וא"כ גם לשיטת רמב"ם דמפ' דעתו לחזור קודם פסח זקוק לבער ע"כ גם

בספק חמץ דינו הכי וא"כ ע"כ ל"ל להירושלמי פליג אגמרא דידן וס"ל בדעתו לחזור מותר ללא חיישינן שמא לא יהי' לו פנאי לבער ובאין דעתו לחזור ק' דם פסח זקוק לבער ופליג אגמ' דידן בחרתי לפי גמרא דידן אם דעתו לחזור ק' דם פסח זקוק לבער דחיישינן שמא לא יהי' לו פנאי ובפירוש הירושלמי ליכא האי חששא ובאין דעתו לחזור עד אחר פסח לפי גמרא דידן א"ל לבער היינו משום דאין דעתו לחזור הוי כעין מפולת דאין זקוק לבער דהוי כמבואר ולפי' הירושלמי אפילו אין דעתו לחזור עד אחר פסח זקוק לבער ל"ל דלא הוי כמבואר וא"כ מקשה הר"ן ספיר דבירושלמי לא משמע כרמב"ם ו"ל דפליג אגמ' דידן משא"כ לשטת רש"י יש להשוות אהדרו כמש"ל דעתו לחזור דהיינו קודם פסח יש לדקדק לפי זה כיון דלפי גמרא שלנו אין חילוק בין לספק חמץ לוודאי חמץ ה"ל לש"ע לאשמעינן האי דינא גם גבי וודאי חמץ י"ל דס"ל להרמב"ם כמ"ש הרשב"א דגמ' דידן לא מיירי בוודאי חמץ כלל רק בספק חמץ כמו הירושלמי ולישנא זקוק לבער לאו דווקא אבל וודאי חמץ בין דעתו לחזור בין אין דעתו לחזור זקוק לבער ולפ"ז יש לתמוה על המג"א סק"ב שכחב אבל אם יש סם חמץ ידוע זקוק לבער קודם פסח היינו גם לשטת רמב"ם וזה אין לו שחר כלל בשלמא לפי הירושלמי דמחיר בדעתו לחזור קודם פסח ללא חיישינן לשמא לא יהי' לו פנאי ע"ז קאמר הירושלמי דוקא בספק אבל לא בוודאי דהוי ל"י ס"ס ספק אם הי' סם חמץ ספק לא הי' ואת"ל הי' סם חמץ שמא יבא לביתו ויבערו קודם פסח אבל וודאי חמץ דליכא אלא חד ספיקא חיישינן שמא לא יהי' לו פנאי לבערו משא"כ לגמ' דידן וכמו שפסק הרמב"ם והמחבר אם דעתו לחזור קודם פסח אסור אפי' בספק דחיישינן שמא לא יהי' לו פנאי לבער ובאין דעתו לחזור עד אחר פסח א"ל לבדוק וע"כ ה"א דכתב המג"א החמץ ידוע צריך לבדוק קודם שיבא היינו באין דעתו לחזור עד אחר הפסח הוי כמבואר וא"ל לבער כמו חמץ שנפלה עליו מפולת א"כ מאי איכא בין ספק חמץ לוודאי חמץ כיון שהוא כמבוער ו"ל דהמג"א כחב דין זה אדעתו לחזור קודם פסח היינו אפילו לשטת רש"י דהא לשיטתו לא פליגי הירושלמי אגמ' דידן דדעתו לחזור פירש קודם פסח וכמש"ל וגם גמ' דידן מיירי בספק חמץ כמש"ל בשם הרשב"א וא"כ בוודאי חמץ אפילו דעתו לחזור קודם פסח זקוק לבער לכ"ע ומפ' לשיטת רש"י וק"ל :

כתב הט"ז דא"ל ביטול אלא כשיגיע פסח יבטלנו והמג"א צריך שיבטל לילה קודם יליאתי ואדמ"ו נר"ו הסכים לדברי ט"ז ללא סייך הכא דלמא פשע

דעכ"פ צריך לבטל חמץ שעמו בדרך וק"ל :

כתב מג"א ס"ק ז' אין צריך לבדוק אבל חמץ ידוע צריך לבער ולאדמ"ו נראה דהכי גבי אינר אפילו וודאי חמץ א"ל לבער דהא הוי כחמץ שנפלה עליו מפולת אלא דשאני הכי כיון שהניח עליו בחלה אולר בידים הוי כמתמין בידים רק כ"ז חוץ ל"י יום דחל עליו חובת בייעור אבל קודם ל' לא הוי כמתמין בידים ולפ"ז מחורץ הא דנקט הגמ' בלשנא דיונא בשירא זקוק לבער דמשמע דאיירי

בוודאי חמץ י"ל כיון דנקט גבי אורז דמיירי אפילו בוודאי חמץ נקט נמי גבי יולא בסיירא ולפ"ז אין אנו לריכין לדחוק כמ"ס הרמ"א ואורז חטים שיש חטים מחומלים בצור כמ"ס מג"א סק"ה ע"ש אלא גבי אורז ליכא דינא דירושלמי כלום וכמ"ס וק"ל :

כתב מג"א ס"ק י"א לריך לבדוק דכשיבא פסח לאו ברשותי קאי דליבטלי וכשרואהו עובר עליו. ול"ע דגמרא דידן קאי אחמץ ידוע וכו' ולפמ"ס ניהא דגמרא דידן מיירי בשניהם בין ספק בין וודאי ולק"מ דרש"י בא לפרש אספק חמץ :

כ"י תל"ז סעי' א'

המשכיר בית לחבירו לצורך י"ד וכו' ע"ש ועיין ב"ח שר"ל לפני המסקנא שהכל תלוי במסירת המפתח אין נפקות' בין המשכיר ב"ג או ב"ד ואאת"ו דאין זה מוכרח אם הפי' הוא דמשכיר ב"ג לצורך י"ד י"ל דווקא במשכיר ב"ג לצורך י"ד אם המפתח ביד הסיכר על השוכר לבדוק אבל אם משכיר ב"ד אפילו המפתח ביד השוכר על המשכיר לבדוק כיון דמאחמול בשעת הבדיקה היה על המשכיר לבדוק אפילו ה' המפתח ביד השוכר ללא הוי אלא כמפקיד מפתח ביד אחר דאחמול לא היה משכיר לו הבית משא"כ אם הפירוש הוא דמשכיר לצורך י"ד ואפ"ה קפשיט הגמ' להכל תלוי במסירת מפתח אף דאחמול בשעת בדיקה היה על המשכיר לבדוק כיון דהשתא המפתח ביד הסיכר על הסיכר לבדוק ומ"ש ר"י ואף תוס' שכתבו בריש פסחים דף ז' ד"ה על המשכיר לבדוק וכו' להא' בעי דווקא היכא שהשכירו ב"ד וכו' ע"ש ואחמיו דמתוי שם אין הכרע ד"ל גם תוס' סב"ל כן וה"פ אין לפרש הטעם וכו' דאיכ' אמאי נקט י"ד אפי' ב"ג נמי יתחייב המשכיר מה"ט לבדוק וכו' פ"י מאי ארי' דנקט לצורך י"ד אפילו השכיר לצורך י"ג נמי יתחייב המשכיר לבדוק מה"ט דחמץ ידידיה הוא לכך מפרש"י וכו' ע"ש דברי תוס' ודוק :

סעי' ב' השוכר בית מחבירו ב"ד ואינו יודע אם הוא בדוק וכו' ז"ל הרא"ש בעי' מיניה רנב"י המשכיר בית לחבירו ב"ד חזקתו בדוק או לא ולא אפשרטא הכ' איבעי וירא' שיכול לבטל והוי ספיקא דרבנן ולקולא ומתוך דברי ר"י משמע אפי' אם הוא בחזקת בדוק אם הוא בעיר לריך לשאלו מקשים עליו הא דכתב מדברי ר"י משמע הלא גמ' ארוכה הוא דקאמר הסם ומאי נ"מ לישיילי ומשני דליתא בעיר משמע אבל אם הוא בעיר לריך לישיילי ואאת"ו לחרץ דהנה יש לדקדק בדברי המהרץ דקאמר תניתוי הכל נאמנים על בעיר חמץ דקסבר הכל חבירים אלל בדיקת חמץ הא כיון דאבעי' לי' אי חזקתו בדוק אי לא אעי"ג דליתא בעיר ומאיזה טעם יחי' בחזקת בדוק אע"כ מאוס להכל חבירי' אלל בדיקת חמץ וא"כ מאי קאמר תניתוי וכו' דקסבר הכל חבירי' וכו' דאין בו חיודוס אע"כ ז"ל דבעי' לאו מאוס להכל חבירים אלל בדיקת חמץ אסיק אדעתיי להיות

חזקתו בדוק אלא לחזקתו בדוק משום דאי לא בדוק היה מודיע לשוכר שיבדוק להכי פריך ונשאלה פירש שמה המשכיר סמך שיסאל לו השוכר אי בדוק אי לא וא"כ אמאי יהי חזקתו בדוק ומתוך דליחא למשכיר דנשייליה וא"כ כיון דאינו בעיר ואין השוכר יכול לשואלו ודאי אי לא היה בדוק היה מודיע לו שיבדוק וא"כ לפי המסקנ' דקאמר טעמ' לחזקתו בדוק משום דהכל חבירי' אלל בדיקת חמץ ה"א אפי' אם הוא בעיר א"ל לשיילי רק ע"ז קשה קושיית תוס' ד"ה לאו משום תימא מאי ס"ד דאי בחזקתו בדוק א"כ מאי צריך לאמירה דהכי כלל וצ"ל כהרן ר"י דמירי כגון שצ"ה בעיר וכו' ע"ש דברי תוס' וא"כ מוכח היכא דליכא עדות אשה או קטן אם הוא בעיר צריך לשיילי וכתב הרא"ש שפיר מתוך דברי הר"י משמע וכו' וק"ל:

סעיף ג' המשכיר בית לחבירו בחזקת בדוק ונמצא שאינו בדוק וכו' זה לשון תוס' בפסחים דף ז' ע"ב ד"ה המשכיר נראה לרשב"א

דבי"ג איירי דאי בי"ד על המשכיר לבדוק עכ"ל יש להסתפק בדברי תוס' דכתבו אם הוא בי"ד על המשכיר לבדוק פירש בשלמא בי"ג כיון דאין דרך לבדוק בי"ג אי"כ בזה י"ל ניחא לוי למעבד מלוא משום דמסתמא סבר השוכר ה"ף דאמר לוי המשכיר שהוא בדוק ת"מ פטומי מילי דעלמא נינהי אבל בי"ד כיון דכל אדם מישראל מחוייב לבדוק מאתמול א"כ וודאי השיכר סמך עליו בתחלה ויהי' הנאי גמור ולא אמרינן בזה ניחא ליה לאדם למעבד מלוא והא שכתבו תוס' שבי"ג איירי דאי בי"ד על משכיר לבדוק פי' דרמזו לתוך לשון הגמ' דקתני ליטני בחזקת בדוק פשיטא אם הוא בי"ד, ע"כ מן הסתמא שברו בחזקת בדוק לכך פי' בי"ג איירי ולכך נקט בחזקת בדוק כי מסתמא בחזקת שאינו בדוק אבל האי האיבעיי קאי נמי המשכיר בי"ד וע"ז מתוך ניחא ליה לאיגש למעבד מלוא ואפי' בי"ד נמי אמרי' ניחא ליה וכו' :

סימן תל"ט.

ט' ציבורים של מלוא ואחד של חמץ וכו' עכבר ונטל ולא ידענו אם נטל חמץ או מלוא וכנס לבית בדוק צריך לחזור ולבדוק בדיון זה מחולקין תוס' והרמב"ם תוס' סוברים דדוקא בלא ביטול איירי שכתבו בפס' דף ט' ע"ב ד"ה היינו ט' חניית לפי מ"ש רש"י דאיירי לענין בדיקה והכא הוי ספיקא דרבנן ולקולא ע"ש אי"כ משמע מדבריהם היכא דביטול א"ל לבדוק דהוי ספיקא דרבנן ולקולא וכן פסק הטור אבל הרמב"ם סבר אפילו אם ביטול צריך לחזור ולבדוק ומפרשים טעמא משום דכל הבדיקה תקנו חכמים על ספק אי"כ בזה לא שייך ספיקא דרבנן ולקולא והנה יש לרקדק בדברי תוס' דקאמרי דהוי ספיקא דרבנן ולקולא ותלינן דודאי מלוא הוא הא אחזק איסורא דהא הכא אחזק חמץ כמו מלוא והוי כמו גבינה של עכו"ם שנחערבה בגבינה של היחר חד בחד אסור כיון דאחזק איסורא לא אמרינן ספיקא דרבנן ולקולא י"ל דבשלמא התם אחזק איסור כמו היחר והוי ספק אסור משא"כ הכא כיון דכבר בדק הבית כד"ל

כדינא ויש לבית חזקה בדוק אי"כ אף דאמרינן אוקי חזקה דמלה בהדי איסור
 דחמץ הוי ל"י לבית חזקתו בדוק ועו"ל בשלמא התם גבי גבינה הספק הוא אי
 הגבינה עלמה תותרת או לא בזה לא אמרינן דהוי ספיקא דרבנן ולקולא כיון
 דאתחזק איסורא משא"כ הכא דאין הספק אם הוא מותר לאכול אלא הספק הוא אם
 צריך לבדוק וכל עלמו של בדיקה הוא שמה יבוא לאכלו שפיר י"ל ספיקא דרבנן
 ולקולא דהוי ספק יותר דאף אם הוא חמץ ויתלך אוחו שמה לא יבא לאכלה וק"ל:
סע' ג' צבור אחד של חמץ ואחד של מלה ולפניהם צ"ב בתים אחד בדוק ואחד
 שאינו בדוק וכו' והוא מה דאמרינן בפסחים דף ט' ע"ב צ"ב
 ליבורים וכו' היינו צ"ב קופות אחד של חולין וכו' וכתבו תוס' ד"ה היינו צ"ב קופות
 וכו' הך סוגי' דמדמה בדיקת חמץ לצי קופות לא מוקי כר"ל דהא מוקי הך סוגיא
 דצ"ב קופות כשרבו חולין על מרומה אלא כר"י דלא בעי התם רבו וכו' והנה יש
 לדקדק לשיטת רשב"א דאפי' לר"י בעי עכ"פ חד בחד אי"כ היכי מדמה בדיקת
 חמץ לצי קופות וי"ל דאין הספק אלא בבדיקה ולא לאכול גוף האיסור קל טפי
 אף דליכא חד בחד אמרינן שאני אומר יש להקשות כיון דאמרינן שאני אומר א"כ
 לעיל בסע' ט' מ"ט לא אמרי' שאני אומר דהכא משום דאיכא עוד בית אחד שאינו
 בדוק לא תעלה ולא מוריד לענין זה וכן פסק המחז"ב צ"ד סימן קי"ד ס"א צ"ב קדירות
 וכו' וכן הדין אם לא היה כאן אלא קדירה אחת וכו' בשלמ' לשיטת תוס' וטור דאמרו
 לעיל בס"א תיירי בלא בטלו דהוי איסור דאורייתא ובאיסור דאורייתא לא אמרי'
 שאני אומר אבל הכא תיירי כשביטל משא"כ לשיטת הרמב"ם דצ"א נמי תיירי
 כשביטל קשה ניתא שאני אומר ותיירן אדמ"ו נר"ו דלעיל תיירי דיש לחמץ ולמלה
 חומר אחד ואין סימן בלחם עלמו אם הוא חמץ או מלה אלא במקומו שמינח שם נודע
 שאחד חמץ וא' מלה וה"ל קבוע וא"כ כיון דאם יתלך בפסח ובה לשאול אם הוא
 מותר לאכול או לא יהא חסור דבזה לא אמרינן שאני אומר דהוי איסור דאורי'
 וא"כ כיון שיש בספק זה איסור דאורי' ג"כ לענין בדיקה לא אמרינן ש"ני אומר
 וכו' דהא נרא' כתי' דסתרו אהדדי משא"כ הכא תיירי שהחמץ ניכר בתוארו וא"כ
 אף אם יתלך בפסח יהא ניכר אם הוא חמץ או מלה וא"כ אינו נכנס בגדר ספק
 איסור דאורייתא כלל שפיר אמרינן שאני אומר וכו':

ובן צ"ב בתים בדוקים וצביר אחד של חמץ ובה עכבר ונטל ואינו יודע לאיזה נכנס
 וכו' שפיר אמרינן שאני אומר דין זה הוא בפסחים שם לצבור אי של חמץ ואי של
 מלה ולפניהם צ"ב בתים בדוקים היינו צ"ב שבילים וכו' ע"ש יש להקשות דהש"ס מחלק שם
 בין צבאי לשאול בצי"ו או בצ"ה ורמב"ם סתם דבריו משמע אפילו באים בבית אי א"כ
 לבדוק ותיירן אדמ"ו דהנה יש לדקדק בגמ' למה לא נקט צ"ב בתים בדוקים ולפניהם שני
 ככרות אחד חמץ וא' מלה וצבאו צ"ב שבילים וכו' עכברים אי שקל חמץ ואי שקל מלה ולא ידעינן להי
 עייל האי דחמץ והיינו צ"ב שבילים והוי דומה תמש לשני שבילים וצ"ב בני אדם אע"כ
 א"ל דזה אין צורך לאשתעין דהוי דינא דצ"ב שבילים עלמו ויש לחלק בין באים
 לשאול בצ"א או בצי"א אלא דבא לאשתעין היכא דאיכא רק עכבר אחד אפילו
 באים לשאול בצ"א א"ל לבדוק דבשלמא היכא דאיכא צ"ב עכברים לגבי צ"ב בתים

כיון דעכ"פ עייל לחוך הבית הוי כמו אדם אחד בשביל א' רק דלא ידעינן אם הוא חמץ או מצה ושם נמי לא ידעינן אי הוי בשביל טמא או לא זזה יש לחלק בין באים לשאול בבית א' לזא"ז אבל היכא דהוי ספק אם נכנס עכבר כלל לחוך הבית קיל טפי דאפילו באים לשאול בב"א נמי א"ל לבדוק וה"פ בגמ' ב' בחיס דדוקים וכו' היינו ב' שבילים כלומר החס דוקא בבאים לשאול בזא"ז אבל הכא אפילו בב"א א"ל לבדוק דקיל טפי כיון דאיכא ספיקא אי אזיל כלל לחוך הבית וכן מצאנו כמה פעמי' בס"ך ליי"ד דספק אי עייל קיל טפי משאר ספיקות ולפ"ז פסקו רמב"ם והמחבר שפיר:

וי"א דה"מ כשהי' קשורים ביחד וכו' מג"א סק"ד אבל בהניח ט' ומלא יודגריך לבדוק אחר כולם ואח"כ מ"ו מת"ו משמע שמופקי' בדבר אי"כ הכא הוי ספיקא דרבנן ולקולא דאמר' בגמ' דביצה דף יוד ע"ב זמן שנים ומלא שלשה אסורים ממ"נ דאי אחרינא נינהו הא אחרינא נינהו ואי לא הא איכא חד דמעורב בהו וא"כ משמע שמופק בדבר והמג"א סימן תל"ו ס"ק יו"ד רצה לומר דדוקא גבי גוזלות מסתפק כיון דעשוין לדרות ואין זה מוכיח וק"ל:

סימן ת"מ

אפילו אם אינו חייב באחריותו בדין שידע שהעכו"ם אנס וכו' וזהו לדעת הרמב"ם וכחז הרב המגיד זהו מפרש דהא דאמר רבא לבני מחוזא בעירו חמירה דבני חילא כיון דאלי מגנבה וכו' והינו שלא מדין חלא באונס פי' מדנקט בלישנא חמירה דבני חילא אינסי' ואלס משמע יש להקשו' למה לא מביא רא' לדעת רמב"ם מהא דאמרין הפקעתו והלואתו מותר ואין כאן משו' גזל גוי' וא"כ אם חמיו של גוי באחריות ישראל למה יעבור בב"י וב"ת והא אפי' אם יגנב אם אינו רולה לשלם לו כלום פטור א"כ מאי מהני אחריות עליו. אע"כ ז"ל אע"פ שמן הדין א"ל לשלם לו כלום כיון שהגוי כופו לשלם לו עומד ברשות ישראל לעבור עליו בב"י כמו שפסק הרמב"ם והיא רא' יותר מוכרח' מת"ש הרב המגיד. וחירן אדמ"ו דהא עוד יש להקשות הא דכ' רחמנ' מיעט לדין שימרי' שאינו נוהג בגוי הא הלואתו והפקעתו מותר ואף אם יש לו דין שומרים וחייב לו ישראל בתורת שומר אין הגוי יכול לילך עמו לדין וז"ל דיש לחלק בשלמא הלואתו ממון כיון דמלוה להולאה ניחנה ובהתר בא לידו ע"מ שיולאה משי"ה מותר אבל שאר דיני שמירה כיון דבא"סור בא לידו שלא ניחן להולאה יש בו משום גזל ומחוייב לשלם דבר ת' משום הכי אנטריך לאשמעינן שאין דין שומרים לעכו"ם ולפ"ז ה"ה אם הפקיד גוי חמיו לישראל ברשות ישראל קאי לעבור עליו בב"י וב"ת כיון שדמ"ת חייב לשלם ואין ראיה כלל לדעת הרמב"ם וק"ל:

כתב מג"א ס"ק א' ואם ישראל הפקיד חמיו ביד עכו"ם אחר וכו' ר"ל כיון שהישראל מסלק שמירתו עיין ח"מ בדיון שומר שמסר לשומר וז"ל דרגיל להפקיד חלל הגוי השגי דאל"כ יכול לומר את מהימנת ליה וכו' ר"ל כיון שהגוי

מסלק שמירתו מהחמץ וניתנו לגוי שני שוב אין הנכרי הראשון יכול להזיאו כלום
 בשאינו רגיל להפקיד אצלו מאי איכא למימר את מהימנת ליי וכו' וכמיש המג"א
 ובכ"מ שהוא הישראל חייב לבערו ואם עבר ולא ביערו אסור אחר פסח ואם בא
 גוי לאחר פסח אומר לו הרי שלך לפניך וכו' ואח"מו דשני דברים אלו אין להם
 שחר כלל דהא אחר שאחר הפסח אסור ואמ' אם בא נכרי אחר פסח אומר הרי
 ש"ל דהא טעמא דאסור אחר פסח משום קנסא ואם יכול לומר לגוי הרי ש"ל
 מאי קנסא קניס ליה:

סעיף ד' ישראל שהפקיד אצל ישראל וכו' עובר עליו אף המפקיד עיין בב"י
 שמביא דעת שונות לענין שיעבור המפקיד אצל הנפקד לכ"ע
 עובר יש להקשות תהא דאחמר בפסחי' דף י"ג ע"א מעשה באדם אחד שהפקיד
 דסקיא מליאה חמץ אצל יוחנן חקוקאה ונקבזה העכברים והיה החמץ תבצבץ ויזא
 ובה לפני ר' שעה ראשון' א"ל וכו' חמיסית א"ל לא ומוכרה וכו' כמאן אזלא הא שמעתת'
 כרשב"ג דחנן המפקיד פירות אפילו הם אבודי' אל יגע בהם רשב"ג אומר מוכרין
 בב"ד מפני שהוא כמשיב אבידה ואי אמרינן שהנפקד עובר בב"י ובי"מ קי' דלמא
 לעולם אחי' כרבנן והא דאמרו רבנן אל יגע בהן היינו פירות היכא דליכא חשש
 איסור משא"כ חמץ דאם לא ימכור יעבור בב"י וכו' אפילו רבנן מודי דמוכרי'
 בב"ד ומירץ אדמיו דהא דאמרי' דהנפקד עובר היינו היכא שמודיעו שהוא חמץ
 וא"כ סומך המפקיד שהנפקד יבערו ואם לא ביער הנפקד עובר בב"י. אצל אם לא
 הודיע המפקיד לנפקד שהוא חמץ א"כ בודאי המפקיד מוכר החמץ בכל מקום שהוא
 ולא חל עליו חיבת ביעור כלל וא"כ אף אם לא מכרו המפקיד אין הנפקד עובר
 דאין לך אונס גדול מזה וא"כ החס גבי יוחנן מקיקאה דקאמר שהעכברים נקבזה
 והיה חמץ תבצבץ ויזא משמע שלא ידע מתחלה שהוא חמץ וא"כ בודאי שהמפקיד
 ימכור החמץ בכל מ"ש ולא חל עליו חיבת ביעור כלל ואפ"ה אמר ר' שיתכו ע"כ
 ס"ל כרשב"ג ולא כרבנן וק"ל:

סימן תמ"א סעיף א'.

ומשכנו בידו וכו' כחז מג"א סק"ט אצל אי לא משכנו בידו וכו' ע"ש ואח"מו
 הטעם שצריך משכון בידו דאי לא היה משכון ביד גוי אסור משום דק"ל
 הפקעתי והלוואתי מותר ואין בו משום גזל גוי וא"כ אם אין המשכון ביד גוי אפילו
 אין אחריו ישראל עליו היה אסור משום דשרי להפקיע הלוואתו וא"כ לא נעשה
 משכון כלל להיות ברשות גוי למפרע משא"כ אם המשכון ביד גוי דל"ל הכי הוי
 ברשות גוי למפרע ומותר:

סימן תמ"ב סעיף א'.

תעובת חמץ עוברים עליו בב"י וכו' שזהו לשון הרמב"ם מהל' חמץ ומזה
 ופי' הטור דס"ל לרמב"ם כר"א והא דכחז הרמב"ם דעוברים

בב"י וב"י' היינו אע"ג דלית בהו כזית בכדי אכ"פ הקשה ב"י הא אפכא שמעינן ל' מפר"ב אין חייבין כרת אלא על עזמו של חמץ אבל על מערובת חמץ כגון כותח הבבלי לוקה ואין בו כרת במד"א שאכל כזית בכדי אכילה ג' ביצים הוא שלוקה מן התורה אבל אם התערובת כזית בכא"פ אע"פ שאסור לאכלו אם אכל אינו לוקה וז"ל דהיינו תמש כחכמים ומתוך קושיא פירש הרב המגיד דהרמב"ם ס"ל כחכמים ומיירי דאיכא כזית בכא"פ אפילו קשטר ל' משטר והכא סמך אהא דמחלק לעיל בפ"ה בין דליכא כזית בכא"פ להיכא דאיכא ואי ליכא כזית בכא"פ מעורב אפילו ר"א תודה דאינו עובר ואי איכא אפילו אי קשטיר ל' משטר אפי' רבנן מודו דעובר כי פליגי רבנן ור"א היכי דליכא כזית בכא"פ כי סטר ל' משטר ואין דרכו למיכל בעיניו רק ע"י טיבול ואכל איהו בעיניו ואיכא כזית בכא"פ לרבנן דל"ל דרשא דכל מחממת לא האכלו אמרינן בטלה דעתו אצל כל אדם ור"א דל"ל דרש' דכל מחממת ס"ל דאצל חמץ לא אמרינן בטל' דעתו אצל כל אדם ולפ"ז אי איכא כזית בכא"פ כי קאכיל ל' ע"י טיבול לא אכטריך רמב"ם לאשמועינן דלוקה דזה נלמוד משאר איסורים שכתב בפט"ו מהל' מ"א אלא הכא מיירי בכותח דאכל ל' כדרכו ע"י טיבול ליכא כזית בכא"פ ואי אכיל ליה בעיניו איכא כזית בכא"פ וז"ל בד"א שאכל כזית חמץ בחמץ התערובות בכא"פ משמע דאכיל ל' בעיניו ולא ע"י טיבול מדלא נקט בד"א שיש כזית בכא"פ משמע דעיקר דינא דרמב"ם קאי בענין דלריך למיכל בהדי דקשריף כזית בכא"פ א"כ לענין אכילה נחית הרמב"ם לשיעורא לחלק כמ"ש משא"כ לעבור על ב"י לא אכטריך לחלק כיון דכל כותח אי ב' כזית בכא"פ אי אכיל ל' בעיניה א"כ כיון שיכול לבוא לידי חלקות עובר עליו בב"י אצל הר"י מפרש דהרמב"ם ס"ל הכא לענין ב"י אפילו ליכא כזית בכא"פ עובר עליו ויש לחלק בין אכילה לשהי' בשלמא לענין אכילה כיון שהפסיק בכא"פ באכילתו לא תקרי אכילה שיחייב עליו חלקות משא"כ לענין שהי' אף שהוא מעורב בין כחה זיחיס ת"מ הכזית שם במקומו עוד וק"ל:

כתב מג"א סק"א אם נתערב מין במינו כגון קתח בקתח אם נתבטל ברוב אינו ע"ע עיין שם ויש להקשות דהרמב"ם ס"ל בפט"ו מהלמ"א דטעם כעיקר דאורייתא דוקא היכא דאיכא כזית בכא"פ אבל אי ליכא כזית בכא"פ ט"כ לאו דאורייתא וא"כ קשה מ"ש מין במינו ממין בשאינו מינו דהוא ג"כ ביתר מכא"פ ותיזן אדמ"ו דהא דכתב הרמב"ם דיש לחלק בין אכילה לשהי' היינו דאיכא כזית בכא"פ אלא דאי אכיל ל' ע"י טיבול ליכא כזית בכא"פ ולענין אכילה לא מחייב להרמב"ם עד דאיכא כזית בכא"פ אפילו אי אכיל ליה ע"י טיבול דפסק כחכמים ואין להקשו א"כ גם כרת ליחייב דהא הוי כמו בעין וני"ל דעיקר דינא דלהרמב" טעמ"ד דילפינן ממשרת ענבים דנזיר והא גבי נזיר ליכא כרת כלל רק חלקות א"כ לא מצינו בכל התורה שיחייב כרת אטעם כעיקר האיסור לכך לא מחייב הרמב"ם אתערובות רק חלקות אפילו איכא כזית בכא"פ כמ"ש וק"ל ועי"ל דאית' בגמרא דזינה נכילה בטילה בשחוטה וקאמר דוקא לטומאת מגע אבל לטומאת משא כיון דעכ"פ הוא נושא לטומאה טומאת משא לא הלך וקאמר בגמ' דבכורות

דוקא אי אמרינן חוזר וניעור וא"כ הוי טומאה במקומה אבל אי לא אמרי' חוזר וניעור כבר נבטל איסור ונעשה כולו היתר ואפילו במשא לא מטמא וא"כ ה"ה לענין ב"י אי אמרינן דחוזר וניעור אף שנבטל לענין אכילה מ"מ כיון שנהערב האיסור אמרינן חוזר וניעור א"כ לעבור על ב"י אמרינן כיון דעכ"פ כזית חמץ יש בביתו עובר עליו אבל אי לא אמרי' חוזר וניעור הוי כולו היתר ב"י וב"י נמי לא אמרינן והא קיי"ל גבי מין בשאינו מינו אמרינן מדאוריית' חוזר וניעור אבל במין במינו לא אמרינן חוזר וניעור א"כ נעשה כולו היתר לענין ב"י וצוה דדקו דברי מג"א שכתב מין במינו אינו עובר עליו משום ללא אמרינן חוזר וניעור א"כ נעשה כולו היתר לענין ב"י משא"כ מין בשאינו מינו כיון דחוזר וניעור הוי לענין ב"י כאלו בעיניה דמ"מ החמץ ברשותו :

כתב הטור ור"א פסק כחכמים וכתב דוקא שאין בתערובות טעם חמץ כגון אלו שאין נותנין אלא לקיוהא בעלמא אבל אי יש בו טעם חמץ חייבי' עליו דטעם כעיקר דאו' ואין בה כזית בכא"פ מיירי אבל יש בו כזית בכא"פ חייבים עליו ומשמע מדברי הטור אפילו ליכא כזית בכא"פ אם נותן החמץ טעם גמור חייב ונ"ל דס"ל לטור כשיטת ר"ת דטעם כעיקר דאוריית' היינו כזית בכא"פ ע"ש בב"י שרובה לדחוק ליישב הטור, ונ"ל דע"ל כיון שאינו נותן טעם מ"מ יעבור בב"י דהא לא שייך ב"י טע"כ ומ"מ מין במינו בטל ברוב ותידן אדמ"ו כ"י דהנה ההבדל שיש בין טעם גמור לקיוהא בעלמא הוא זה כשנותן טעם גמור גם היתר נהפך לאיסור דטעם האיסור מבטל לטעם היתר וכשנותן סם לקיוהא בעלמא היינו שאין טעם היתר נחלק לאיסור אלא שטעם היתר עומד בפ"ע וטעם האיסור בפ"ע א"כ אף שאינו נותן טעם גמור להחליף היתר להיות איסור, מ"מ עובר משום חמץ המערב בו שטעמו עומד בפ"ע בחוקפו ולפי"ז י"ל הא דאמר דוקא דליכא כזית בכא"פ היינו ע"י טיבול ליכא כזית בכדי א"פ אבל אי אכיל ליה בעיניה איכא כזית בכא"פ אלא דבטלה דעתו אצל כל אדם ועי"ז קאמר דוקא שאינו אלא לקיוהא בעלמא וא"כ אינו חייב עד שיאכל ב' הזיתים כולם דבלא"ה לא אכיל שיעור דמחייב עליו אבל אם יש בו טעם חמץ גמור א"כ נחייב אפילו על כזית אחד בתערובות דכזה לא שייך לא בטלה וכו' דזית אחד דרכו לאכול בב"א אבל כי ליכא זית בכא"פ אפילו אכיל ל"י בעיניה אף שנותן בו החמץ טעם גמור אינו חייב עליו דס"ל טעם כעיקר לאו דאוריית' אלא בדאיכא • זית בכא"פ וכשיטת ר"ח כהן :

שם במג"א ודעת הטור ונ"ל דהאי דשאר ישרף היינו ב"י"ט דהוי אפשר לאפותה וכו' מקשים העולם מ"ש שריפ' תאפיה הא זה הבערה שלא לצורך. כמו אפי' ות' אד"מ דליתא בתוס' ריש פסחים אור לי"ד וגראה לרשב"א דאפי' לטעם האחרון אמרינן וכו' והכא יש לדקדק דבריהם הא דנקטו מברייתא ולא ממחמתין שאור ישרף והאכלו בארבעים ויש לתרץ דהנה נוכל לפרש דאמר ישרף הינא ב"י"ט כמ"ש המ"א רק ע"ז קשה קושיא העולם הא הוי הבערה שלא לצורך וא"א אין ביעור חמץ אלא שריפה לקי"מ דקיי"ל כל הגרספין אפרן מותר א"כ לא הוי הבערה

הבערה שלא לצורך דהא יכול ליהנות מאפרה ואף שמדברי תוס' בפסחים דף ה' ע"א ד"ה ואמ' כל מלאכה וכו' ע"ש משמע כל שאינו יכול להינות ממנו תמיד בשעת הבערה לא מקרי לצורך א"כ צריך צורך גמור לפי' מדס"ד החס' דלא אמרי' מחוק שהותר' לצורך הותרה נמי שלא לצורך א"כ צ"ל צורך גמור אבל זה לא הוי צורך גמור משא"כ לדידן דקי"ל מתוך שהותר' וכו' וא"כ א"כ רק צורך קצת וזהו וודאי כשיכול להינות מאפרה מקרי צורך קצת אבל אפיה הוי שלא לצורך כלל ואסור לפי' לקי"ת על חוס' דמתניתין לא מוכח מידי דרי"מ היא וס"ל אין ציעור חמץ אלא שריפה ואפרן מותר וא"כ יש לפרש המתניתין כמ"ס המג"א אבל ברייתא ר"י היא דס"ל דחמץ מן הנקברים שאפרן אסור וא"כ ע"כ לא מיירי צי"ט דאל"כ הו' לי' הבערה שלא לצורך והא דקאמר ר"ה ישרוף היינו בחול דצריך לבער ומוכח שפי' שהחמירו חכמים, וא"כ לפי דברינו הקושי' מברייתא על הטור במ"ע דאין לומר כחירון המג"א דהא ברייתא ר"י והוי הבערה שלא לצורך וכמ"ס ותירץ אדמ"ו דהרא"ש כתב צפ' א"ע וז"ל בפסח וכו' והשתא להך טעמא דמפרש לעיל בריש מכילתין דמה שצריך לבער החמץ מן הבית ולא סגי לי' בביטול משום דחמץ לא בדילי מיני' אינשי ואסור להשהות בבית כל הני דמתניתין ואף לפי' ר"ת דא"ע על צ"י וב"מ דהיישנין דלמא אחי למיכל מיני' אבל לאידך טעמא דמפרשים משום שהחמירה תורה לעבור על צ"י וב"מ היבא דלא בטלו החמירו חז"ל לבדוק ולהוציא מן הבית אעפ"י שבטל והי' מותר כל אלו להשהות בבית עכ"ל הרא"ש נראה מדי הרא"ש דל"ל לא פלוג רבנן מדכתב האי טעמא דצריך לבער משום צ"י היבא דלא בטלו וא"כ היבא דליבא צ"י א"כ לבער א"כ גם לטור ס"ל כן דלא אמרי' לא פלוג רבנן וטור ס"ל טעמא דלמא אחי למיכל מיני' וא"כ י"ל דס"ל להטור דוקא היבא דאיבא חשש באורייתא באכילתו בפסח היישי חז"ל דלמא אחי למיכל מיני' אבל היבא דליבא רק איסור דרבנן ליבא חשש כלל דלמא אחי למיכל מיניה ולפי"ו גם מהברייתא לק"מ על הטור דקחני החס' שאור ישרף והאוכלו בארבעים א"כ ס"ל לר"מ דחמץ נוקשה אסור תדאורייתא ושפיר צריך לבער ולשרוף דלמא אחי למיכל מיניה ובמתניתין דקחני האוכלו פטור ו"ל כמ"ס המג"א ולק"מ על הטור והגאון מהור"ר שמואל קראקווער ז"ל ר"ל דברי הטור דאיתא בשלהי פ"ק דחולין ארבעי' להו האומר הרי עלי לחמי תודה והביא שיאור מהו ספיקא דרבנן הוא או דלמא צרי' צפני עלמה הוא ע"ש והנה לפוס' רהיטא י"ל מאי קמבעי' להו לפשוט דעי"כ הוי חמץ דאל"כ קשה הא דקחני שיאור ישרף וחייב לבער ואי לא הוי חמץ גמור אמאי חייב לבער אלא צ"ל דהיא גופא קמבעי' לי' אי חמץ אינו אסור אלא מדרבנן וע"כ צ"ל דשאור הוי חמץ גמור והאבעי' לא נפשט וא"כ לענין חמץ אי צריך ציעור או לא הוי ספיקא דרבנן ולקולא משא"כ לענין שאור עלמו דהוא ספק דאורייתא או דרבנן הוי ספק דאורייתא ולחומרא לכך פירש לקמן דחייב ציעור ודוק:

סעיף ג' ויש מחמירים אם נראה מבחון מג"א סק"ה ולפי"ו מ"ס הרמ"א צ"י חמץ דבעינן שני חדשים צ"ל דמותר דכאן אין הטעם משום שכבר נתקשה אלא אפילו לא נתקשה נמי מותר דהוי כחמץ שנפלה עליו מפולת דהוי

דהוי כמבוער תוך למ"ד יום כיון שחל עליו ביעור אסור לדבוק אבל אם אין נראה מבחזן אפילו תוך למ"ד יום מותר שאין לך ביעור גדול מזה :

סעיף ה' אם העמיד גבינות וכו' מג"א סק"ב שנחלק לומר דס"ל לטור דדבר המעמיד לא צטיל מדאורייתא וגי' ליישב הטור דאיסא בהג"ה אשר"י פ"ק דע"ז אם נתן יין לחוד חציות שהיה שם שכר שעורים מותר דהוי נ"ט בר נ"ט דהשכר עלתו אינו עיקר חמץ רק השעורים או החטים נוחטים טעם במים וחוץ השכר ונותן טעם בחציות ועדין הוא היתר והוי נ"ט ברנ"ט דהיתיר' וכל זה בשאר דברים משא"כ בדבר איסור לא שייך נ"ט בר נ"ט משום דהוי כמו איסור בעיני' ואיך שייך נ"ט בר נ"ט, וז"ל בטור דהוי כמו בעיני' י"ל דתיירי בדליכא סי' ואי לא הוי דבר המעמיד ה' מותר משום נ"ט בר נ"ט אבל מכה דבר המעמיד אסור ללא שייך ביה נ"ט בר נ"ט ואף דס"ל להטור דטעי' כעיקר' ביותר מכה"פ לאו דאורייתא מ"מ היכא דנתערב בפחות מס' והוי דבר המעמיד אסור אפשר דס"ל לטור דהוי דאוריית' :

סעיף ד' בצק שבסדקי עריבה וכו' מג"א ודוקא שיש בין הכל כזית וכו' ע"ש והנה הגאון חכם לבי בשבטתו מחולק אם שאר גדולי חקרי לב לענין איסורים דלאו מאכלות אסורות נינהו אי אמרינן חזי שיעור אסור תדאוי והגאון הגי' ר"ל דלא אמרינן חזי שיעור אלא באיסורי אכילה ולא בשאר איסורים. וזה כנגד הגמ' דשבת דהתם מוכח דאף בשאר איסורים אמרי' חזי שיעור אסור תדאוי דקאי התם לענין הולאת שבת דח"ש אסור והא דמזריך הכא כזית לאו משום דלריך להיות כשיעור אבל פחות מכשיעור מותר אלא אפילו חזי שיעור אסור והכא כיון שהוא דבוק בכלי אי ליכא בין הכל כזית בטל במיעוטו לגבי כלי :

סימן תמ"ג ס"א.

חמץ משש שעות ולמעלה וכו' י"ל לשטת הרמב"ם דחמץ מו' שעות ולמעלה אסור בהנאה מדאוריית' מגי'ל זה הא לא כתיב לא יאכל חמץ אלא בחוד זמנו ואין קי"ל כחזקי' דלא תאכל אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה הוא במשמע א"כ מהני תרי לא תאכל אחרינא לא משמע איסור הנאה דבגמ' אמרי' הלחא קראי כתיב' חד לפני זמנו וחד לתוך זמנו וחד לאחר זמנו נמלא תחד קרא דהוא לא יאכל דמשמע איסור הנאה הוא רק החוד זמנו אבל שאר זמנים דהיינו לפני זמנו ולאחר זמנו לא משמע איסור הנאה דלא כתב בהן לא יאכל אלא לא תאכל וכן ר"ל אגמ' דקאמ' בפסחים מכדי כילכו קראי פריגינהו ושינינהו מאי איכא בין חזקי' לר"א ומכני חילין שנשטחו בעזרה איכא בינייהו לישיני חמץ משש שעות ולמעלה איכא בינייהו דלר"א אסור בהנאה ולחזקי' מותר ולריך להרץ כיון דגלי קרא בחוד זמנו דליכא הילוק בין אכילה להנאה א"כ וודא לא תאכל דכתיב מקיד' אקודם זמנו נמי משמע אפילו בהנאה :

ומידו כל שעה ה' מותר בהנאה יש להקשו' מ"ש אכילה דגזור ב' רבנן דלמא אחי למטעי בשעות א"כ גם לענין הנאה ה"ל למגזר כן בשלמא אי אמרינן חמץ משש שעות ולמעלה אינו אסור אלא מדרבנן י"ל דהוי גזירה לגזירה אבל לפי שיטת הרמבם דהוי דאורייתא קשה מ"ש אכילה מהנאה, וי"ל כיון דעיקר הגזירה הוא משום דאדם טועה בשתי שעות אי"כ לענין אכילה צריך ליתן דעתו על השעות וממילא לענין הנאה לא אצטריך למיגזר :

שם ובלבד שיעמוד עליה לראות שלא יצניעו ממנו ולקמן סימן חמ"ה כתב דאין אי' להשליך לפני עורבים אעפ"י שאינו עומד עליהם ודוחק לחלק בין שאר עופות לעורבים עיין במג"א סימן חל"ג וי"ל בשלמ' הכס מיירי בחמץ שיכול לאכלו קודם זמן איסורו ומסתמ' אמרו' דודאי אכלוהו משא"כ הכא דאיירי בשעה חמישית ויש שם חמץ הרבה שאין בהמה יכולה לאכלו קודם זמן איסורו לכך צריך לעמוד עליהם: **אפילו** אינו חייב באחריותו מג"א סק"ה אע"ג דהוא אינו עובר עליו מ"מ יעבור עליו המפקיד וי"ל מהאי מעשה דיוחנן חקוקאה דקאמר ר' לך ומוכרו וקאמר הגמי כמאן אזלא הא שמעתתא כרשב"ג ולא כרבנן דאי רבנן הא אמרי לא יגע בהן קשה הא דקאמרי רבנן לא יגע בהו היינו היכא דליכא גורם איסור למפקיד משא"כ הכא אם לא ימכור הנפקד הפקדון יעביר המפקיד כב"י וגם רבנן מודו דהכרו כב"ד וי"ל הא דקאמר הכא ימכרונו לעכו"ם היינו דוקא שהמפקיד הודיע לנפקד שהוא חמץ אי"כ וודאי סומך המפקיד על הנפקד שיבער חמץ והתם גבי יוחנן חקוקא' משמע שלא הודיע לנפקד שהוא חמץ מדקאמי ינקבוה עכברים והי' החמץ מצבצב ויולא משמע אבל בלא"ה לא ידע שהוא חמץ וא"כ לא יסמך המפקיד על הנפקד שיבערנו כיון שאינו יודע שהוא חמץ ומסתמא ימכרונו המפקיד בכמ"ש וממילא לא היה חל עליו חובת בייעור כלל ואי לאו דסבר ר' כרשב"ג לא הי' אומר למכרו ודייק הגמי שפיר :

בהגהה ונראה דהנפקד חייב לשלם וכו' ומיהו היכא שהחמץ בעין אומר לו הרי שלך לפניך ומקשה הח"י הא דנפקד חייב לבערו הוא הטעם משום השבת אבידה לבעלים ואם אינו רוצה להשיב אבידה לבעלים מ"מ נאמר שיהא חייב לשלם ונ"ל דלק"מ דהא דקאמר הגמי משום דהוי השבת אבידה לבעלי' היכא שמניחו עד אחר פסח ואומר לבעלים השליש דלא הוי מזיק בידים הוי השבת אבידה אם מוכרו לגוי שלא יבא חמצו לידי איסור הנאה משא"כ אם הוא צריך לבער לשורפה בידים אם לא מכרו לעכו"ם קודם זמן איסורו הוי מזיק בידים ושפיר חייב לשלם, ועל גופא דדינא נ"ל אף דהוי הטעם משום השבת אבידה מ"מ כיון דהשתא חייבו חז"ל לבערו משום השבת אבידה הוי שומר עליו ואם לא עשה כחז"ל חייב לשלם כדן שומר והרא"י בח"מ סי' ע"ב סעי' ז' חשכין שנפחה אם לא נערו כראוי חייב לשלם הפחה והא דמחוייב המלוה לנערו הוי משום השבת אבידה כדאיתא בפרק ז' ואפ"ה אם לא נערו כראוי חייב לשלם וי"ל כיון שתקנו חז"ל שחייב לנערו משום השבת אבידה נתנו חכמינו ז"ל דין שומר עליו וה"ה גבי חמץ גמי וק"ל :

סעי' ג' אם קנה שום דבר בחמץ אחר שש שעות מותר מפני שאינו תופס דמיו עיון מג"א ס"ק ו' קשה הא דאיתא בגמ' דגדרי' קונס פירות אלו עלי מהו שיהיו בחילופיהם וקאמר חגיגה המקדש באיסורי הגאה אינה מקודשת מכרן וקדש בדמיהם מקודשת ש"מ דחילופיהם מותרין וקאמר הש"ס ה"מ דיעבד אבל לכתחלי לא ומפרשי' דיעבד היינו אם מכרם מותרים הדמים אבל זה ליכא למיפשט מיניה אם יהי מותר לכתחלה להחליף וא"כ לפי"ז אם מכרה לאיסורי הגאה דמיהם מותרים אבל יש מפרשי' דיעבד היינו שאם עבר וקידש האשה מקודשת אבל שיהיו הדמיו מותרין לכתחלי איתא לא דלמא אסורי' הם והרב המחבר ובי"ד סימן רי"ז וז"ל קונס פירות וכו' אסור בחילופיהם א"כ ס"ל המחבר כפי' השני והנה הב"ח כתב אם קנה שוב דבר בחמץ מו' שעות ולמעלה מותר מפני שאינו תופס דמיו קשה מ"ש מגדל דחילופיהם אסורים ונ"ל לתרץ דאיתא בחולין ד' ז' ע"ב חמץ של עוברי עבירה מותר לאחר הפסח מפני שהם מחליפים ע"ש וברש"י וי"א שאף לעצמם מותר וטעות הוא בידם דא"כ מצינו חמץ דים לו דמיו אבל תוס' ושאר מחברים סב"ל דאף לעצמם מותר ע"ש והנה יש להקשות כפי שטתם קושי' רש"י אי"כ מצינו חמץ שיש לו דמיו ונ"ל דים להלק בין מותר הגאה לשאר איסורי הגאה דבשלמא גבי מותר הגאה שפיר מקרי חילופיהם של פירות אלו כיון שאינם אסורים לכ"ע אלא לעצמו שפיר שייך בו דין מכירה על אותן פירות משא"כ גבי חמץ כסס שאסו' לו כך אסור לכ"ע א"כ הוי דמיו כמו גזל או מתנה בידו ולא מקרו כלל חילופי חמץ וזבא יסור סתירת דברו המחבר אהדי:

סימן תמ"ד סעיף א'

ומשיירים מזון ב' סעודות ללורך השבח דסעודה שלישית זמנה אחר המנחה ואז אינו יכול לעשותו לא בחמץ ולא במלֵה ודבריו אלה הם דברי רש"י בפסחי' דף י"ג ע"א דקאמר ומשיירין מזון ב' סעודות ופיו רש"י ולא ג' סעודות דכל סעודות שבת הם ערבית שחרית ומנחה וע"פ אסור לאכול מן המנחה ולמעלה י"ל ברש"י שכתב מן המנחה ולמעלה אסור לאכול ממ"ג מני' או אסור לאכול מלֵה עשירה מן המנחה ולמעלה או לא דהא אין זה לריך לפרש מ"ט רק מזון ב' סעודות של חמץ ואפילו אי מותר לאכול אח"כ מלֵה עשירה מני' אין רשאי לשייר יותר מב' סעודות של חמץ ונ"ל דהמרדכי כתב ומשיירין מזון ב' סעודות דהיינו ג' רביעית ויש לדקדק מנ"ל זה דלריכוס להיות ג' רביעית גדולות יותר מב' סעודות של שאר שבתות, ונ"ל דאיתא בגמ' דעירובין דשיעור עירוב ב' סעודות חד אמר מזונו לשבת ולא לחול וחד אמר מזונו לחול ולא לשבת וזה וזה תחכוניס להקל ופרש"י דסעודה שבת אינה גדולה כ"כ כמו בחול כיון שאוכלים ג' סעודות אי"ל להיות הסעודה גדולה כ"כ כמו בחול, וא"כ כשחל י"ד להיות בשבת דאין אוכלים כ"א ב' סעודות לריך לכל סעודה יותר משאר שבתות, וז"ש המרדכי היינו ג' רביעית ולפיו"ז י"ל שלזה כיון רש"י והיינו שיהיו ב' סעודות גדולות כמו ג' רביעית וזוה כ' ולא

ולא ג' וכו' היינו משום דאין אוכלין ג' סעודות כמו בשאר שבתות שאין גדולים כ"כ סיה' ג' רביעית:

סימן תמ"ה סעף א.

כיצד ביצור חמץ שורפו או פוררו לרוח וכו' כתב מג"א סק"ט משמע מדבריו וכו' נ"ל פירש דברי הרמב"ם דס"ל לאסור מלשורפה משום דכל הנקבדים לא ישרפו והא דכתב שורפו או פיררו לאו פ' שיטיל לים בעין אלא שצריך לשרר החמץ מקודם וקאמר שורפו או פוררו ומטיל לים אחר ששרפו דשריפה היא כמו פירור וזה אינו בכלל כל הנקבדים לא ישרפו:

סעי' ב' ואם ביטל או אפה הפת או התבטיל אסור מג"א ודוקא שאבוקה כנגדו וכו' והוא מהא דאיתא בפסחיו דף כ"ג ע"ב חנוך שהסיקוהו בקליפי ערלה וכו' אפה זו את הפת ר' אומר הפת אסורה ויחמים אומרים הפת מותרת בשלה ע"ג גחלים ד"ה מותרת לא שנה אלא גחלים עיממות אבל גחלים לחשות אסורות וחכ"א אפי' לוחשות נמי מותרות ופריך למאן דאמר לוחשות מותרות עלים דאיסורא היכי משכחת לה אר"ג כשאבוקה כנגדו ומפרשים הרמב"ם והכ"מ הא דמתיר בגחלים היינו משום דבגחלים לא שייך לומר שבה עלים שפת וה"ה הכא גבי חמץ צריך שיהא אבוק' כנגדו וע"ג גחלים מותר וז"ש המג"א ודיוקא כשאבוק' כנגדו וכו' אבל האחרונים ב"ד ס' קמ"ב כתבו הא דמתיר הכא בגחלים משום שבשעה שנעשו גחלים כבר תיקלי קלי לי' איסורא וליכא התם עני איסורא כלל ולעולם אף ע"ג גחלים אמריי שבה עלים שפת ולפ"ז רוצים לומר כאן גבי חמץ כיון דאפילו אפרו אסור וא"כ אף ע"ג גחלים הפת אסור אפילו בלא אבוקה כנגדו דל"ל תקלי קלי לי' איסורא ומג"א רוצה להתיר באיפה ע"ג גחלים משום דהוי כמו זה וזה גורם ר"ל בשלמא כשאבוק' כנגדו כיון דעיק' השבח בא מן האבוק' שכנגדו לא חשיב זוז"ג עם התנור אבל ע"ג גחלים דאין השבח כ"כ מן הגחליי הוי עם השבח דתנור זוז"ג וכ"ל דמשמעות הגמרא אינו כן דהא המג"א ס"ל ע"כ דכ"ע אית להו יש שבה עלים שפת וכו' ובביטול ע"ג גחלים פלוגתייהו אי תקלי קלי לאיסור או לא וכשיטת הש"ך וכו' בי"ד דאל"כ ס"ל כרמב"ם וכ"מ בלא טעמא דזוז"ג נמי בשלה ע"ג גחלים מותר ולפ"ז י"ל מאי פריך הגמ' למ"ד לוחשות מותרות עלים דאיסור' היכא משכחת לה ומשני כשאבוקה כנגדו משמע הא למי"ד לוחשות אסור ניחא הא אליב' נמי צריך למימה הא דאסור רבי כשאבוקה כנגדו מיירי דע"ג גחלים מותר משום דהוי זוזג בשלמא לשיטת רמב"ם וכ"מ לא קשה מידי דס"ל דבהא פלוגי דמאן דאסר בגחלים לוחשות משום דס"ל דגם בגחליי שייך שבה עלים שפת וכמו שכל"ל בגחלים לוחשות הוי כמו אבוקה כנגדו ולא הוי זוז"ג בגחלים כמו באבוקה כנגדו ולמ"ד גחלים לוחשות נמי מותר ס"ל בגחלים הוי זוז"ג כיון דלא שייך שבה עלים שפת כמו באבוקה א"כ למי"ד לוחשות אסור אינו מוכרח לומר דהא דאסר ר' מיירי באבוקה כנגדו משא"כ לשיטת האחרונים ב"ד ולשיטת המג"א כאן דאין

פלוגת'

פלוגתי לענין שבח ע"ס צפת כלל אלא דכ"ע ס"ל יש שבח ע"ס צפת בגחלי' כמו
 באבוקה כנגדו אלא דפלוגי אי אמרי' מקלי קלי לאיסורא או לא כנ"ל א"כ א"א
 למ"ד לוחשות מותר אפילו היבא דאפרו אסור שיך זז"ג גם למ"ד לוחשות אסור
 אמרינן זז"ג וא"א כמג"א דיש לחלק בין אבוקה לגחלים לענין זז"ג וגם למ"ד
 לוחשות אסור יש לחלק כיון דלא פלוגי בהא כלל ולפ"ז קשה מאי פריך למ"ד מותר הא
 למ"ד אסור נמי ז"ל הא דאסור רי היינו כשאבוקה כנגדו דאל"כ הו"ל זז"ג אלא
 יודאי ליתא להאי חילוקא דמג"א דאפילו ע"ג גחלים למ"ד מותר אפילו א"א אפרו
 אסור שיך זז"ג ולק"מ כנ"ל :

רמ"ש מג"א ומיהו עיקר וכו' כ"ל דזה אינו דומה כלל להקדש דהקדש הנאחו בכ"ש
 ואפי' גשרף דק על אפר אסור משא"כ לענין חמץ בפסח דאינו אסור במשהו
 אלא בעיני מטעם שכתבו המפ"ש דא"ח ביה כרת וגם עובר עליו בב"י וב"מ לכך
 אסרו במשהו משא"כ אפר דלא שיך האי טעמא וודאי דאין תערובתו אסור אלא
 בס' כשאר איסורים א"כ אין הנדון דומה לראי' כלל להקדש ונוכל לומר כאן
 בשלה ע"ג גחלים מותר והר"ח באו"ח רוצה להביא ראיה לשיטת רמב"ם דפריך
 התם וכי תה בין זה לערלה אחר רבא הכי השתא ערלה בטלה במאחיס הקדש
 אפילו בחלק לא בטיל וא"א כמ"ש הש"ך והט"ז היבא דאפרין אסור אפי' עוממת
 אסור לישי הגמ' דההבדל יש בערלה אפרין מותר והקדש אפרין אסור לכן אסור
 אף מדרבנן ונ"ל דזה אין ראי'. כלל דהא דאמרינן היבא דאפרין אסור בשלה ע"ג
 גחלים אסור היינו דוקא לר' דס"ל יש שבח ע"ס צפת וא"כ אי אפרה אסור אף גבי
 גבי גחלים יש ש"ע צפת משא"כ לרבנן דס"ל אין שבח ע"ס צפת אפילו כשאבוק'
 כנגדו א"כ אי אפרה אסור וגחלים עוממות נמי אסירין מ"מ אין ש"ע צפת והימ'
 פריך אליבא דרבנן ולפ"ז אין לתרץ כמ"ש הר"ח והולרך הגמרי לתרץ כיון דאסור
 במשהו פירש אע"ג דס"ל לרבנן אין שבח ע"ס צפת היינו שיהי' כ"כ שיהא כמו
 מאחיס בערלה אבל מ"מ השבח צפת הוא משהו ואסור בהקדש :

סימן תמ"ו סעיף א'.

בהגדה שלא יוכל לטלטלי ב"ט מג"א סק"ב מוקפה הוא ואסוי לטלטל מוקפה
 וכו' ע"ש ו"ל לדעת הפוסקי' דס"ל דחמץ מותר להשליך לכלבים של
 הפקר כיון שאין לו הנאה באכילת כלבים של הפקר א"כ אמאי יהא חמץ מוקפה הא
 חזי לכלבים של הפקר וז"ל הא דאמרינן דחזי לכלבים לא הוי מוקפה היי' בכלביו
 שלו דמאחמול דעתו עליו' משא"כ בשאינו ראו' אלא לכלביו של הפקר דמאחמול
 לאו דעתו עליו' הוי מוקפה :

סימן תמ"ז סעיף א'.

בהגדה וזריך לשרוף כן הובא בד"מ בשם מרדכי פ"ק דפסחי' ופסקי מהרא"י
 וז"ל כוונתו על מ"ש המרדכי פ"ק דפסחי' חטה שנמלאת בתרנגולת ב"ט

לריך לכפות עלי' כלי כדי לשורפה בח"מ וכו' פסקי מהרא"י אחר המרדכי ואין נראה לאחיטה גופא קאי דהא פחות מכזית א"ל ביעור כדאיתי בפ' א"ע וכו' ואח"כ נמשך הרב בהגהה וכו' הח"י ע"ז כדמעיינת שפיר נראה להדי' דלא קאי התם המרדכי רק אדון חטה עצמה לבער ולא איירי התם מדין התנגלות כלל וכו' ועל דברי מהרא"י קשה להקשה מה הוכחה זו משום דפחות מכשיעור א"ל ביעור הלא גדולי פוסקים ס"ל דגם פחות מכזית לריך ביעור ועכ"פ מדרבנן מחויב לבערו וע"ז הקשה דאם פחות מכזית א"ל ביעור אם התנגלות קאי דהוא רק משהו בעלמ' ע"י הערובות מכ"ס שאין לריך בעור ע"ס בדברין שר"ל בדברי מהרא"י להיפך להתנגלות מותרת ור"ל ליישב דברי מהרא"י ז"ל ונ"ל לדבריו אלו לא שרירין ולא קיימין שר"ל המרדכי מחיר התנגלות עצמה דהא כתב אח"כ חטה שנמלאת בתנגלות ב"י"ט אחרון של פסח מותר להשתותו למחרתו משמע דקודם אסור להשתותו, ומ"ס לישב דברי מהרא"י ותקשה לך וכו' ע"ס וע"ז מתרץ דפחות מכזית א"ל ביעור מה קש' לי למהרא"י הלא יש גדולי פוסקים דס"ל דאין עובר אפילו בכזית אם אינו יכול לבערו ב"י"ט דלמא המרדכי ס"ל כוונתי אע"כ ז"ל דס"ל למהרא"י להתנגלות עצמה לריך לבער ופי' כפשוטו מ"ס הח"י מ"ס התנגלות מחטה י"ל דהנה החכמים תקנו שיבערו ואפ"ה יבטלנו ואיתא בפסחים בחו' בע"פ ב' טעמי' אי דלמא אחי למיכל מיני' ואי שלא יעבר עליו בב"י דלמא ישכח לבטלו ויעבור על ב"י וב"י והנה לטעם הראשון חטה א"ל ביעור דלא שייך האי טעמא דהא אינה ראוי לאכילה ולא גזרינן בזה משא"כ התנגלות דראוי לאכילי' שייך הטעם ולפי"ז כך הם דברי מהרא"י וזה ודאי דאין רשאי להשתות התנגלות דאין מן הצורך לאשמעינן דזה כתב המרדכי לאח"כ בדין חטה שנמלאת ב"י"ט אחרון ש"פ אלא דכל ראייתו הוא שלריך לשורפה כמו שאנן נוהגין וז"ס ואין נראה כלומר דילמא לעולם התנגלות א"ל לשורפה ומ"ס המרדכי כפיית כלי לשורפה בחו"מ לא התנגלות קאי אלא אחטה קאי, הא חטה פחות מכזית ולא עבר עלי' משום ב"י וע"כ ז"ל דאסור להשתותו משום דלמא אחי למיכל מיני' וזה אינו שייך בחטה כנ"ל וע"כ ז"ל דאחרתו קאי ושפיר נוהגין לשרוף התנגלות, ולאידך טעמא דחכמים תקנו ביעור משום ב"י יוליכא חשש דלמא אחי למיכל מיני' כך י"ל דאיתא בגמ' הבדוק לריך שיבטל למאי אי נימא לפירורי פירורי ממילא בטלי ומשני משום שמא ימלא וכו' ולפי"ז גבי חטה עצמה ליכא למימר הכי דחכמי' תקנו שלריך לבערו הא עיקר תקנת חז"ל הי' דלמא ישכח לבטלו ויעבור בב"י אבל בדבר שהוא בטל ממילא לא שייך כלל שמא ישכח ועכ"ל דלא תקנו חכמים כלל לבער בכה"ג ולפי"ז הכי פירושא בדברי מהרא"י ואי נמי דאחטה קאי הא פחות מכזית א"ל ביעור דהוה כמו פירורין דממילא בטלי ואפי' מדרבנן א"ל ביעור משא"כ התנגלות דודאי דעת' עליוי' ולריך לבער מתקנת חמת"ל דודאי לא יבטלו כיון דדעתו עליוי' :

ואין שם דבר המפספע מג"א ס"ק ב' משמע שאם יש שם דבר המפספע וכו' עיי"ש וי"ל לפת"ש הרמ"א ב"ד סימן ק"ה ודוקא דבר שיש לו פספוע ק"ל אלא שאינו יכול לפספע בכל החמיכה אסור כמו חלב כחוש דאמרינן היתר מפטס

לאיסור משא"כ היכא שהאיסור כחוש לגמרי דלא אמרי' היתר מפטס לאיסור וחמץ כחוש הוא לגמרי ו"ל דדווקא היכא שהאיסור בנו"ט אם האיסור כחוש לגמרי והיתר שומן לא אמרינן היתר מפטס לאיסור שאין כח בהיתר להעביר האיסור בתוכו עד שהיו נומן טעם וכיו' אבל מ"מ מיהו מולך פורתא בכל החתיכה וא"כ היכא דאיסורו בנו"ט מותר דמשהי בטלי משא"כ חמץ שאיסורו במשהו אמרי' שפיר היתר מפטס לאיסור ומה שכי' המחזר לקמן הרנגולת וכיו' כשמהפכים השפוד וכיו' משמע בלא טעמא דהיפך שפוד לא נאמר ואפי' בשומן לא אמרי' היתר מפטס לאיסור ו"ל כיון דחטה לא הוי חמץ גמור דיש להסתפק שמא לא נתבקע וגם שאר ספיקות שיש לחוש לא אמרינן היתר מפטס לאיסור :

בהגדה ויש מחמירים דמשהו מיהא איכא עי"י מג"א ס"ק ד' דהתוס' בע"ז מחמירים אפי' בסנור גדול ופתוח ונ"ל דזה אינו ראוי כלל דהתוס' אזלי לשיטת' דס"ל כרב דריחא מילתא אלא דבתנור פתוח הריח מתפשט לכן מותר ולכך כתב דבפסח אסור אפי' בתנאי גדול דמ"מ משהו מיהא איכא משא"כ לדין דק"ל ריחא לאו מילתא א"כ אין כאן תערובת איסור כלל ומ"ש חמץ משאר איסורין ומ"ש דגם דעת הר"י"ק בפ"ז דחולין לאסור וכיו' ע"ש אין משם ראוי כלל דקשה לר"י"ק דהא דאמר רב ריחא מילתא לכאורי' תמוה דהא הש"ס האריך בזה למילף טעם כעיקר דאורייתא או לא ומני"ל לבדות מלבו דבר חדש דהרוח יהי כעיקר גופא דאורייתא אך רב לטמתי' דס"ל בכ"מ כר"מ דמב"מ אפי' בחלף לא בטיל מדאורייתא ויליף מדם פר ושעיר א"כ לגבי ריח נמי משהו מיהא איכא ולכן אסור משא"כ חמץ בפסח דאסור במשהו משום חומרא דגזרו חז"ל משום ב"י וזה ודאי דבכולהו האי לא גזרו רבנן בריחא דלא שייך כלל בריחא בל יראה, רק מה שיש להביא ראיה להני מחמירים הוא מהא דאמרינן ופת שאפאה עם בשר אסור לאוכלה בכוחא ופי' ר"י"ק משום דהוה דבר שיש לו מתירין שהרי יכול לאוכלו עם בשר והר"י"ק והרמב"ם ס"ל דהא דאסור חמץ במשהו משום דהוה דבר שיל"מ וא"כ גם ריחא יש לאסור בפסח :

בעי' ב' חמץ שנחמץ מו"ו שעות ולמעלה וכיו' היינו בין מב"מ בין מבש"מ לאפוקי מדעת הרמב"ם דס"ל דחמץ אסור במשהו משום דשיל"מ מיהי ע"כ הרמב"ם מוכרח לטעמא דהוי דשיל"מ דהא מבש"מ דשיל"מ בטל ואפ"ה בפסח במשהו אסור אע"כ דטעמא דשיל"מ הוא דוקא מב"מ א"כ לשיטתו חמץ מו"ו שעות ולמעלי' במב"מ נמי במשהו דהוי דשיל"מ אבל הרב המחבר ס"ל כשאר פוסקים דלא הוה דשיל"מ משום דלשנה הבאה חוזר לאיסורו וטעמא הוא משום דאתרה תורה לעביר בב"י וכיו' א"כ אף מב"מ מו"ו שעות ולמעלה בששים :

כתב מג"א ס"ק ה' ב"ש ליקוטי מהרי"ל חמץ נוקשה וכיו' עי"י שם שרונה לאסור חמץ עד סו' נ"ל דודאי בחמץ נוקשה בזה דהיינו שיעור שיש בו טעם גמור אלא דחיותו הוא כמו חמץ נוקשה אבל בפ"ע יש לו טעם רק בחיבורו אין לו טעם כדי ליחן טעם באחרים כמו נוקשה ושפיר אמר וכיו' בסי' משא"כ אם היה תחלה חמץ גמור אלא שנחמקה דנעשה עד שאין בו טעם כלל אי"כ בממנ"פ אי אמרינן

אמרינן אפ"י אחר ביטול אין בו טעם חמץ אפ"י סי נמי אין צריך דהא ליכי טעם כלל ואי אמרינן ע"י ביטול נהרצך וחוזר ליתן טעם חמץ א"כ הוה טעם חמץ גמור ונאסר אפ"י במשהו :

סעי' ה' כתב מג"א סק"ו אע"ג דבס"ד י"א לחזור וניער היינו כשיש בחובו ממשות האיסור וכ"י ע"ש י"ל הא האו יש חולקים הוא מתשובת רשב"א שהביא בשם הגאונים שהביא צ"י בס"י זה וסס נאמר צפ"י שהוליא האיסור משם, ולא היו שם טעמו ולא ממשו אפ"ה קאמר לחזור וניער, וז"ל הא דכתב מג"א היינו כשיש בחובו ממשות האיסור לאו דס"ל לחזור וניער לא אמרי' אלא דכה"ג דהא ס"ל אפילו בלא ממשו כמ"ס אלא שהכריע המחבר בדל"כא ממשות לא אמרינן חוזר וניער דכה"ג לא ס"ל כ"ש חולקים :

בשר יבש עי"י במג"א ס"ק ט"ז שר"ל דברי המחבר שהאיסור הוא משום שרייתן בכלי חמץ, וא"כ קודם פסח היו וכ"י דלא נעשה כבוש עד לאחר מע"לע והיו נ"ט ל"פ משא"כ בפסח דהוא במשהו יש לאסור ואע"ג דס"ל להמחבר דמותר בפסח מ"מ הכא יש להחמיר וזה דוחק גדול ונ"ל לפרש דברי המחבר' דזה ודאי משום הבלוע שבכלי אינו נאסר וכ"י דהוי כ"ט ל"פ, אלא שמה יש עליו בעין מעט ואינו ניכר, וא"כ קודם פסח נתבטל בסי' אצל תוך הפסח דבמשהו אסור יש להחמיר ועוד י"ל הא סתם כלי אין מה שבתוכו סי' נגד הכלי, וא"כ אפ"י קודם פסח נמי מיהו אסור דהאיובי וכ"י י"ל אף דאין סי' נגד כל הבלוע אצל מ"מ נגד החמץ הבלוע בתוך הכלי הוי סי' כיון דהתירא בלע וכן כתב המרדכי הצי"ח המג"א סימן תנ"א סק"א וט"ו סק"ה :

בהגדה שלא התיבו אותו בכלי חמץ וכ"י כתי' מג"א ס"ק כ"ג ול"נ שכתב צט"ל סימן קכ"ב דהטעם דאמרי' ע"ש, ונ"ל דזה ודאי דבשר בחלב נמי אין פוגמין ואפ"ה אמרינן דהוי ס"ס משום דשמה נשתמש בו דבר אחד שפוגם טעם הבשר או החלב, וה"ה הכא גבי חמץ נמי שמה נשתמש בו דבר א' שהוא פוגם ושפיר הוי ס"ס, ומ"ס אצל הרשב"א כי ס"ס ספק לא נשתמש בו ואח"ל נשתמש בו שמה נשתמש בו דבר המותר א"כ בחמץ נמי שייך לומר הכי וכ"י וי"ל דע"כ פ"י בדברי רשב"א הוא כמ"ס הטור דאל"כ מאי ס"ס איכא הכא, דהא הוי כאלו ספק אי דהאי ספק לא נשתמש בו כלל לא נ"מ מדי לענין השאלה, אלא אי נשתמש בו דבר דמותר או דבר האיסור הוא ספק אי אעכ"ל דהכי פירוש בדברי רשב"א ספק נשתמש בו כלל היינו איסור, דלמא נשתמש בו היתר, ואח"ל נשתמש בו שמה נשתמו דבר המותר ר"ל דבר פגום :

סעי' ה' שמבשרים בכלי חמץ וכ"י כתב מג"א ס"ק כ"ד ולא שרי מטעם וכ"י עי"ש שכ"י זה על דברי רשב"א בת"ה ונ"ל דהרשב"א אזיל

לשיטתו דאית ליה דאמרינן חוזר וניער, בפסח, משא"כ לדידן דלא אמרי' חוזר וניער בלא י"ל דלא גרע מאלו נתבטל קודם פסח בס' דמותר ה"ה נ"ט בר נ"ט אם הוא קודם פסח שכשיגיע פסח נמי מותר וז"ע, ועל גופא דדינא של רשב"א דגבי חמץ לא שייך נ"ט בר נ"ט קשה מה דאיתא בפסחים דף למ"ד ע"א האי תנורא

תנורא דטחי צ"י טיחיי' אסרה רבה למיכל לריפשא אפי' במילחא לעולם
 תיחבי אין לשין את העיסה בחלב אמר ליה רבינא לר"א וכי תאחר דאיתוחב
 אמאי אמר רב קדרות בפסח ישברו וכו' חוס' בד"ה דלתא אחי למיכל בכותחא
 הא הוי נ"ט בר נ"ט, וי"ל דשוקן שעל החרס אינו יכול לקנחו יפה ולפ"ז ת"פ
 וקדירות בפסח אמאי ישברו דילמא היסק אינו מועיל כלום לכלי חרס להוציא מה
 שבלוע בתוכו, והא דמוחר לאכול הפת עם כותח דהוי נ"ט בר נ"ט, ובפסח כיון
 ששמו עליו נ"ט בר נ"ט אסור אע"כ דגם בפסח נ"ט בר נ"ט מותר ובי"וד ל"ה
 הארכתי יותר בביאור עיי"ש :

בוסר שדכו במדוכה וכו' י"ל הא קי"ל ביו"ד דבוסר הוי דבר חריף א"כ המדוכי
 בלוע מחמץ והשתא בפסח פולטת לתוך הבוסר, וי"ל כיון דעכ"פ החמץ
 בעלם אינו דבר חריף א"כ אין המדוכה בלוע כלום מחמץ אבל ת"ש הרמ"א
 אבל אם החכו בסכין חמץ תוך הפסח יש להחמיר דהא הסכין בלוע כבר מחמץ
 וי"ל דסתם סכין בלוע מחמץ כבר לכן קודם פסח מותר אבל תוך הפסח יש
 להחמיר ולאסור במשהו :

ע"י ה' זרמים שזוהרו לחוחסם בסכין חדש וכו' כי מג"א אבל אם הסכין אפי'
 אינו צ"י אסור וי"ל אמאי אסור דהיינו למשל באם שיהי' קב"א
 זיתים יהי' הכל מותרים באם שנבלע בסכין זית א' של חמץ דיותר מס' זיתים אין
 נאסרים דאל"כ לא נאסר כלום כיון דכבר נחבטל בסי' כיון שאין מגיע לכל א' מן
 האיסור כ"א חלק ששים מן החמץ וא"כ ע"כ אין נאסרים כ"א ס' זיתים וכשהיו
 קב"א יהיו הכל מותרים כיון דיבש ביבש חד בחרי בטל, בשלתא אם החמץ בסכין
 חמץ בתוך הפסח הכל אסור דאמרינן איסור חוזר וניעור, א"כ כשהחך זיתים
 ראשונים קבלו טעם מן הסכין, והסכין ג"כ חוזר וניעור ומקבל טעם מן הזיתים
 ואיסור חוזר וניעור והכל אסור משא"כ קודם פסח דהוי היחר א"כ לא שייך נ"ט
 א"כ גם הזיתים קב"א מותרים, וי"ל לתרץ דבר המותר לאדם א' שנחערב בדבר
 האסור לאדם א' כגון מודר הגאה מחבירו עיי' ביו"ד יטעום הישראל א"כ הכא
 איכא למיקם עלה דמלתא ע"י טעימת א"כ הוי איכא למיקם עלה דמלתא ואסורים כולם
 אף עתה בפסח שלא ירדה עליהם חרות ביטול כלל קודם פסח :

בין שעבר הפסח על החמץ ונחערב אחר הפסח בטל בס' מג"א סק"ד זהו דעת
 הטור וכו' עיי"ש ונלאדתי' נ"י לתרץ דהנה איתא ברי"ף הטעם דחמץ במשהו
 משום דהוי דשיל"ת ומקשה הר"ן הא אחר הפסח נמי אסור ומה דשיל"ת שייך כאן
 ותי' כיון דע"י תערובות לא קניס ולשין הגמ' כן הוא אמר רבא הלכתי חמץ בפסח
 בין בתינו בין בש"ת אסיר במשהו כרב, שלא בזמנו בין בתינו בין בש"ת מותר כרי"ש
 ומי אמר רבא הכי והאמר רבא קנסא קניס ר"ש ולפ"ז י"ל דודאי ס"ל הא דקאמר
 שלא בזמנו מותר היינו מו' שעות ולמעלי' ובין אחר הפסח וקאמר מותר סתם
 וע"כ בסי' קאמר דהא מו' שעות למעלה לכ"ע בס' והא דפריך ר"ש קנסא קניס
 אחמץ בזמנו פריך אמאי יהא חמץ בזמנו במשהו וא"ל דהוי דשיל"ת, והא ר"ש קנסא

קנים וא"כ גם אח"כ אסוי ולא הוי דשיליית וכל זה א"א דגם אח"כ נקרא עלי' שם איסור, אלא דאח"כ מותר ע"י ביטול א"כ לא הוי דבר שיליית דנימא אדחאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר אחר ביטול הא אח"כ נמי יש שם איסור עליו אבל אי ע"י הערובו לא קנים ר"ש כלל לא מקרא תו שם איסור עליו ושפיר אמרי' אדחאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר והוי שפיר דשיליית והיינו דקמשיני כי קא קנים ר"ש בעיני' אבל ע"י הערובות לא א"כ אין שם איסור עליו כלל והוי שפיר דשיליית :

ב' מג"א סק"ה שמרי שטר שעבר עליהם הפסח וכו' עיי"ש והנה בש"ח נחלת שבעה רוצה לדחות זה הדין מה שנוהגין ליתן לחוד הגבינה שמכניסין לקיום וי"שאו שטר שעוריים והי' אומר דזה אסור אחר הפסח משים דהוי דבר המעמיד וכו' וגראה דאין הנידון דומה לראיה כלל לדבר המעמיד לא מקרי אלא שהוא מעמיד לאותו דבר כמו קיבה המעמיד לגבינה אשר בלא זה לא בא כלל לידי קיפוי כלל וא"כ עיקר דבר המעמי' נראה וניכר תמיד ושפיר דלא שייך ביטול משא"כ הי"ש או השטר שניתני' לחוד הגבינו אינו אלא לסלק פסידא שלא יתקלקל הגבינה הוי זוז"ג וזה ברור דלא מקרי דבר המעמיד בכך ועוד דמהר"ם ליבלין אזיל לשיטתו דפסק כטור דגם חמץ לאחר הפסח בתערובות הוא בס' א"כ בשמרי שטר הואיל ומעמידים לא בטל בס' כי הוא העיקר והחשוב ולא בטל ושפיר אסר אבל לדיקן דלא לריך ס' לאחר הפסח כמ"ש כל האהרונים דאף שאין בו ששים הפ"ה שרי א"כ כ"ש אס הוא דבר המעמיד דשרי דהא עיקר האיסור הואיל ומעמיד חשוב הוא ואפי' באלף לא בטיל הוי כאלו אין בו ס' אבל הכא אף כשאין בו ס' מותר ועוד דמהר"ם הנ"ל לא אסר אלא שמרי שטר שעבר עליהם הפסח בעיני' ונאסר ואח"כ חמץ בהם את העיסה הוא דאסר. הואיל וכבר עבר אצ"י ורק ע"י הערובות מותר לאחר הפסח וזה הואיל והוא דבר המעמיד לא בטל, משא"כ אס כבר מעורב קודם הפסח א"כ תו לא עבר אצ"י אלא דהוי דבר המעמיד ומעמיד הוי רק איסור דרבנן מנ"ל דאסר וכן עשה אדמ"ו ג"י מעשה בפרהג והיתיר גבינות שנתן בהם יי"ש או שטר שעבר עליהם פסח :

סימן תמ"ח.

חמץ שעבר עליו הפסח וכו' היינו לאפיקי מדעת בעל העיטור שרוצה לאסור באכילה חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח מותר בהנאה משמע באכילה אסור אבל הרי"ף והרמב"ם ושי"כ ס"ל דמותר באכילה ומתני' אידי דחגי רישא בהנאה וכו' והנה לדעת בע"ה הע הנ"ל קשה מצרייתא דקתני הנות של נכרים ומלאי של נכרים ופועלי ישראל נכנסין ויוצאין ושם חמץ שמלא שם אחר הפסח מותר באכילה ואין לריך לומר בהנאה, וי"ל דבעה"ט מוכיח דינו מצריית' זו דקתני מותר באכילה ואצ"ל בהנאה זה למותר פשיטא שמוחר בהנאה אס מותר באכילה אלא דהכא מיירי דנמלא שם זמן מופלג אחר הפסח דיש לתלות ולומר דאחר הפסח אפואה הלכך מותר

מותר אפי' באכילה וזה דקאמר הברייחא ואז"ל בהנאה כלומר מותר בהנאה בלא
האי טעמי דיש לתלות דאחר הפסח אפאה אפי' מותר לחמץ של נכרי שעבר עליו
הפסח מותר בהנאה משאי"כ אכילה בלא האי טעמא הוי אסור וק"ל :

סעי' ב' אם נכרי מביא דורן לישראל מגי'א סקי"ב או אפי' הניחו עכו"ם
וכו' וני"ל דזה דוקא דורן, אבל אם שלח מוכר גוי חמץ לישראל
בזו"ט אחרון לדרך לילה כדי שיוכל ישראל למכור בלילה, זה ודאי כיון דאלו מיגב
או מתבד חייב ישראל לשלם, הוי ישראל חייב באחריות וזה ודאי אסור, אבל זה
ודאי מותר להחזיר החמץ לגוי בעין דאמרינן באיסורי הנאה הס"ל וכן עשה אדמיו
גוי מעשה בפראג דגוי המוכר שלח לישראל שכר שיהא לישראל למכור בלילה,
ואסור השכר לשמות והתיר להחזיר השכר לגוי בעין :

סעי' ג' או נתנה לגוי חלק בבית עיי' מג"א והא דרך להקנות לגוי חדר
בחוץ ביתו שהחמץ בחוכו לא משום שיהי' מטלטלים נקנית אגב
מקרקעי לשיטת ר"ת דס"ל דגוי אינו קונה כ"א במשיכה ובקנין סודר לא קנה
כלום דאין לנכרי קנין בחליפין א"כ מטלטלי' נמי לא קנה בגוי והא דלריך להקנו'
החדר היינו שיהי' רשות גוי שיקנה החמץ מתורת משיכה כיון שהוא ברשותו והוי
כאלו משך ברשותו והוי כסף ומשיכה דקונה ממ"נ בגוי וק"ל :

אבל מתנה ע"מ להחזיר מג"א אבל אם אמר הרני נותן לך ותחזירנה לי וכו'
עיי"ש י"ל מהא דכתב הרמ"א בזו"ד סימן ש"ה אם אמר הא לך ה' סלעים
ותחזירם לי לא הוי מתנה וצנו אינו פדוי ואף לפי המפורשים התם היינו טעמא
משום דאין הכהן מבין לשונו ולא סמכה דעתי' עליו לחזור לו והוא לא נתן אלא
שיחזור לו אח"כ לכן לא הוי מתנה וצנו אינו פדוי אבל אם אמר בפירוש ותחזור
לי סומך דעת עליו והוי כאלו אמר לי עיי"ת א"כ הכא אי הוי כע"מ לא מהני וז"ל
הא דכ' מג"א הרני נותן לך ותחזיר לי דמהני היינו שאומר הרני נותן לך סתם אף
שאומר אח"כ ותחזירם לי אינו חולה כלל בלשון מתנה שאמר לו קודם לכן אלא
דמיד שאמר הרני נותן לך הוי מתנה גמורה וכשאמר ותחזיר לי הוי תלמא באפי'
נפשה והוי כאלו מבקש ותחזיר לי והוי מתנה :

סימן תמ"ט.

כ' מג"א ס"ק ב' משמע מדברי הב"ח וכו' עיי"ש דאיחא התם מעשה ב"ר שהיה
רוכב על החמור והי' ר"ח מהלך אחריו מלא גלוסקא יפה וכו' תוס' בד"ה
שהולכים מדלח שרי ר"א וכו' עיי"ש בחוס' והנה תזה מוכח דיש להסתפק אם של
חמץ הי' ואם של גוי או של ישראל הי' דאנ"כ תאי דחקו רש"י ותוס' לפרש דמיירי
שיכול לעשות אחר הפסח ומוכח דהולכי' אחר רוב עוברי דרכים דאלי"כ הי' מותר
לאכלו איזו משום איסור פת של גוי הי"ל לפרש כפשוטו דאי אין הולכי' אחר רוב
עוברי דרכים הי' מותר באכילה דמיירי שהוא סומך ממש שאין יכול לעשות אחר
פסח ואיכא למיחש שמא חמאו של ישראל שעבר עליו הפסח הוא אלא ודאי שאין
הולכים

הולכים אחר רוב עוברי דרכים שהם גויים ולכך מותר מדלא מפרשי הכי אע"כ
 ש"ל היכא דאיכא לספוקי אם של ישראל הוא או של גוי מותר בלא רוב וא"כ
 מוכרחים לפרש משום פת גוי הוא אסור וי"ל בע"א כנ"ל אבל זה וודאי היכא
 דאיכא לספוקי כהג"ל דאסור באכילה מכה סברא, דמהיכא תימי להך כיון דהוא
 ספק דאורייתא ואסור כג"ל וכן משמע בב"ח ולזה א"ל רא"י ומ"ש עוד המג"א
 דאם יכול לעשות אחר פסח דמותר ר"ף באכילה ראיתו הוא מהא דכ' תוס' ואם
 היינו תולים בשל ישראל הי' מותר וכו' דבישראל יש לומר שאחר פסח נעשה רק
 משום שהולכים אחר רוב עוברי דרכים והוי פת של עכוס אבל בלא"ה מותר אפי'
 באכילה זאת הוא מכוונת מג"א ולכאורה יש להקשות מנ"ל להס"ם לומר למדנו
 שחמזו של גוי וכו' דלמא הא דמתיר ר"ג ליתן למגבאי משום דיש לחלות שנעשה
 אחר פסח והעולם מתרצים דע"כ מוכח דהלכה כר"ש דחמץ של גוי מותר אחר
 הפסח מדאוריית' דאל"כ האידך סמכי' לומר שלאחר הפסח נעשה הא הוי ספיקא
 דאורייתא ולחיתר' אע"כ דהלכה כר"ש דאחר זמנו מותר וכ"כ בספר ח"י עי"ש ונ"ל
 לתרץ דהא דתלין שמא לאחר הפסח נעשה היינו בחמץ של ישראל משום דדרך
 ישראל שלא להשהות חמץ בביתם בפסח דאטו ברשיעי עסקינן והוי כמו דאמרינן
 מבוי דרכו להחכבד בכל יום דאזלינן בחר השתא ואף דיש לחוש שמא נאבד ממנו
 קודם פסח הא מסתמא כבר ביטל חמץ כדינו וא"כ ג"כ מותר לאכיל' מת"נפ וכ"ז
 הוא בישראל אבל בגוי דל"ל הכי דמהיכי תימי לומר דעכשו נעשה ולא מקודם
 ע"ש במהרש"א וק"ל :

סימן ת"ן.

סעי' ג' האומר לעכוס קודם פסח וכו' כתב מג"א בב' ימים שהם יו"ט עכ"פ
 אסור לומר ט"ל וכו' הקשה עליו הח"י הלא הוא עצמו מתיר
 לאפות בזיו"ט מכ"ש שאין שים חשש אסור אם עבד עכו"ם בשליחותו וסגי באומר
 טול אתה וכו' ולק"ת דהא דקיי"ל דמותר לאפות בזיו"ט היינו בשביל ישראל אבל
 בשביל גוי אסור כדאית' בבינה ד' כ"א ע"ש וא"כ כאן דאפי' זו שאפה הגוי בשביל
 גוי אסור דמחזי כשליחו והוא אסור לעשות הבצירה בשביל גוי א"כ אסור לומר לו
 ג"כ טול אתה כמו בשבת דאסור דהוי כמו עשה עכו"ם שליחות בשביל ישראל
 מלאכה אסורה ה"ג ג"כ וזה ברור :

סימן תנ"א.

סעי' ג' סבינין מגעילים בכלי ראשון, והא דכתב רמ"א דיש לילך בחר מיעוט
 ומיעוט סביני' תשמישן ע"י אור וכמ"ש מג"א סק"ו א"כ יאטרכו
 לביזן וי"ל כיון דבלא"ה יש פוסקים דס"ל אפי' דברים שתשמישן ע"י אור סגי
 בהגעלה בפסח כמו בחטאת משום דמקרי התירא בלע וא"כ הכא דאיכא הך
 מיעוט

מיעוט חמשים ע"י אור סגי ל"י בהגעלה לכ"ע וזה נכון דודאי סמכין הכא אטעמ' דהתירא בלע :

סעי' ב' בהגהה ויש תקילי' הנה הרשב"א ס"ל דמקרי איסורא בלע ולפמש"ל סימן תמ"ז סעי' ג' דהרשב"א אזיל לשיטתו דס"ל דאמרי' חוזר וניעור משאיכ' אי לא אמרינן חוזר וניעור ליכא מאן דפליג דס"ל דלא מקרי התירא בלע, וא"כ קשה הרי בס"י הנ"ל הביא המחבר דעת הרבה פוסקים דלא אמרי' חוזר וניעור, א"כ לא הוי ל"י להמחבר לסתום כאן ולהחליט ללבן השפודים כיון דמקרי התירא בלע ויש ליישב דנוכל לומר הא דאמרינן היכא דאמרינן היכא דהתירא בלע אין צריך ללבן הוא מהא דע"ז דף ע"ז אהא דחנן השפוד והאסכלא מלבנן באור והתניא מגעילין ברותחין ומשני דגבי חטאת א"ל כ"א הגעלה דהתירא בלע והתם איסורא בלע וצריך לזיון, וס"ל להמחבר וסייעתו דחמץ אינו דומה לחטאת דבשלתא גבי חטאת כיון דבלוע כזו היינו של יום א' א"א לבוא לעולם לידי נותר דהא צריך לבשל ח"כף למחר כדאית' סס בע"ז ע"ש ולכך מקרי שפיר התירא בלע כיון דמתחלה בליעתו עד סופו הכל הוא בהיתר ואין ראוי לחול עליו שם איסור כלל בתחלה כיון דגם בסוף לא יוכל לבא לידי איסור, אבל בלוע של חמץ כיון דאם בלוע זה נשאר עד פסח יהי' אסוי' מדיית זה לא מקרי התירא בלע וזהו סברא נכונה :

כתב מג"א ס"ק ל"ז ובספר אפי רב רב"ב ששיע' אם הוליא וכו' ע"ש ונ"ל דודאי האפי' רב רב"ב מודה לזה דכלי פולט בלי רוטב, והא דכתב נתערבו ראשונות באחרונות וכו' היינו דמיירי שהוליא באותה מרא מצות למשל שהוליא באותו מרא קב"א מצות ממ"ג כולם מותרות דהא ביותר מששים מצות לא נתנה טעם דאל"כ יהי' כולם מותרים כיון שלא גרע' א' מס' באיסור וא"כ בס' מצות הראשונות נבטל טעם המצוה שהיתה נבלעת במרא רק שיש לחוש דלמא לא נתן טעם באי' מני"ט מצות הראשונות והנותרים הנה מותרים ולא נתנו טעם כלל, והוי' ס"א מצות מותרים רובא ומבטלים נ"ט שקבלו הבליעה דקיימ"ל יבש ביבש חד בתרי בטל, הכא איירי אפי רב רב"ב שהוליא ביותר מקב"א פעמי' במצוה החמוצה, ובתש"ל, ואין להקשות א"כ דהא קיי"ל יבש ביבש אמרינן חוזר וניעור זה שייך היכא דיש לחוש שמא נשאר פירורים בעין וניכרים כמ"ס הרמ"א שם אבל הכא כיון דלא נאמר רק מבליעה שקיבל מחמוצה מקרי לח בלח לענין ב"י דלא אמרי' חוזר וניעור וזה ברור בכונתו :

סימן תנ"ב.

בהגהה אך רבים חולקי' וכו' וכבר נתקשו בזה כל חכמי לב ואפשר לתרץ דבריו דמהרשל ר"ה לומר דכלי שעומד אבל האש אין צריך להיות רותח אפילו אינו רותח מבשל ומבאיו הס"ך ביו"ד ס"י ק"ה ס"ק ה' ולפ"ז כיון שכחב המחבר שלריך לזכור שלא ינחו המים מרתחחן, אבל אם ינחו המים מרתחחן הדר בלעי הכלי

הכלי ממים אע"ג שאינם רוחצים וכו' וא"כ ל"ל דס"ל להמחבר כמהרש"ל כיון שהוא אצל האם אפי' אינו מרתיח נמי מבליע וא"כ כבלעו כך פלטו כיון שיש לו כח להבליע יש לו כח נמי להפליט וא"כ דלדעת המחבר יהי' מותר להגעיל בתחל' אפי' אינם מרתיחין דהיינו לא להבליע ולא להפליט והא דפר"ך הש"ס בחולין דף ק"ח ע"ב סוף סוף כי נייח הדר פלטי עיי"ש ל"ל כמ"ס רש"י ומוס' דפי' כי נייח מפליטה הדר מבליע :

כתב מג"א סק"ו אם כלי אחד בלע בשר והכלי וכו' אין חזר וניעור ולכאור' קשה הא הבשר בעצם אין בו ד' איסור כלל וכן הדגים רק הבלוע בהם וא"כ עזה כשפולט הטעם מכלי בשר ומכלי של דגים טעם א' הם דהא הטעם בשר או הטעם דגים שפולט אינו אסור רק מלד חמץ הבלוע בהם, וא"כ החמץ שבלוע מזה ומזה טעם א' הם, וז"ל דה"ק כיון דעתה לאחר זמן איסורו נעשה הבשר הבלוע נבילה דהא לא הי' בו ס' לבטל טעם חמץ הנבלע בו וא"כ חזר עתה ונתן טעם, וגם הדגים נעשים כחוזרים עתה נותני' טעם א"כ חל שם איסור נבילה על הבשר, ושם איסור נבילה על הדגים ובשר ודגים הוה טעמים חלוקים א"כ אין חזר וניעור, דהוה כחתיכת בשר נבילה וחתיכת דג נבילה מלד עצמם דהוה ודאי טעמים חלוקים וק"ל :

בהגדה וכשמגעילין לאחר שש קודם פסח וכו' הקשו האחרונים הא אחר ד' רי"ך ליזהר דאף דאסור מדרבנן עיי' במג"א וי"ל דלכאורה זריכי' להבין מה שבי' מוס' ורא"ש וכל הפוסקים דחמץ שנערב משש שעות ולמעלה אינו אסור במשהו רק בסי' כשאר איסורים וכן פסק בסימן תמ"ז ס"ב משמע קודם שש א"ל ששים והא עכ"פ מדרבנן אסור ויהא רי"ך סי' אף קודם שש אלא ל"ל דהוי כמו ע"ים שנשברו מן הדקל דאסורים מדרבנן ומבטלין ברוב וא"כ ה"כ אין רי"ך סי' רק אחר שש דהוי דאורייתא, ולפי"ז פסק הרמ"א ספיר כשמגעילים קודם פסח לאחר שש אז רי"ך ליזהר שיהי' במים ס' נגד הכלי וכהנ"ל לאפוקי קודם שש אחר ד' אין רי"ך ליזהר דודאי יהי' המים רוב נגד הכלי, וא"ל ליזהר לעיין בזה כי קודם שש בטל ברוב כנ"ל והמחבר שכחב יש להיזהר להגעיל קודם שעה ששית וז"ל דהמחב' חשש שמא ימלא להגעיל כלים הרבי' ביחד, עד שלא יהא לו אפי' רובנגדו, והיא באמת חשש רחוקה ולכן לא חשש הרב בהגה"ה לחשש זה דלא כתב לאחר ד' :

סימן תנ"ג.

בהגדה מיהא רי"ך לראות שלא יהא כ"כ שלא יהא סי' כנגדו מן היתר, אבל בפחות מותר לטחון כך אע"ג דאין מבטלין איסור לכתחלה כיון דאין כוונתו לבטל רק לטחון קמה מותר עי' ביו"ד סימן פ"ד וסי' תנ"ד ס"ג ליבא בזמן הזה וכו'. מג"א סק"ד רוצה להתיר בדיעבד והביא ראוי' מיו"ד סימן ע"ב ע"ש, ואין הנדון דומה לראי' בשלמא התם מותר דהתם אסור משום דם שבטלו, ודם שבטלו אינו אסור אלא מדרבנן, אבל הכא גבי חמץ דאיכא ספק דאורייתא אפשר דחמיר טפי ואסור:

סימן תנ"ה.

מים שלא לנו שנחצטלו חד בתרי וכו' מג"א ס"ק ט"ו והניחו בל"ע אם מותר לערב לכתחלה או לא זה אין לריך לפניו דפשיטא דמותר, דהא אין כאן איסור רק שהוא מחומס, וא"כ אם יוכל ללכץ ודאי דרשאי ומהיבא תימא שלא יהי' מותר לערב כדי ללכץ זה פשוט:

סימן תנ"ו סעיף א'.

ישערי אותה ימלא כלי מים וכו' ויש משערים אותו כ' ימלא כלי מים על כל מדות ויתן לתוכו מ"ג ביצים וחיתש ביצה והמים הכולא מתנו חולה הוא שיעור משום דס"ל שיעור שכתב המחבר אינו מצומצם ומכוון משום דנגעי הבלים אהדדי נלעו מבלי תבוא המים לשם זהו המים הנותרים יותר ממ"ג ביצים וחיתש ביצה משא"כ כמו שכתבו המפורשים שנותן הבלים, לשם אי' אי' א"כ יולא המים כל פעם מצומצם כדי ביצה אי' :

והמדה מחוקה ולא גדושה הטעם משום דאיתא בפ"ט דמנחות כל המידות שהיו במקדש היו נגדשות חוץ משל כ"ג שהיו גדושה לתויה, וא"כ ילפינן מעשרו' של כ"ג שהיא מחוקה ולא גדושה, וי"ל ניליף משאר מידות שהיו במקדש שהיו גדושות לתוכה, וא"כ יש ב' סברות לומר דבפסח לריך שיהא מחוקה וקוי"ל כר"מ אף דילפי משאר מידות שהיו במקדש לריך להיות חקוקה ואי קוי"ל כמתני' דמנחות דלמא ילפי' מעשרון של כ"ג וכן סתם המחבר וי"ל מחוקה ולא גדושה, ועוי"ל בשלמא לענין חלה י"ל כיון שלא נתנה לנו התורה שיעור מפורש אי גדושה אי מחוקה י"ל כך הי' הלכה למשה דשיעור חלה יהי' כך אינה מצומצם ולא הקפידה התורה אי מעט או יותר משא"כ לענין חיתוך כיון שהוא מעט יותר משיעור בא לידי חיתוך ליבא למימר לא הקפידה התורה לכך לריך שיהי' מחוקה ועיי' בטו"ז תש"כ ועיי' בפ"ח היטב:

שם בהגהה ולא ידחק הקמח דא"כ לא ילוש יפה משמע מדבריו דשיעור חלה הוא מה שמחזיק המדה של מ"ג ביצים וחיתש ביצה קמח מה שנדחק לחיכו דאל"כ למא למימר דא"כ לא ילוש יפה ת"ל דהוה יותר מכשיעור חלה דקוי"ל ביו"ד בהלכו' חלה דשיעורה הוא דוקא כלי גדושה לכך י"ל הא דכתב ולא ידחק הקמח היינו כשנותן לכלי שיעור חלה בלי דחיקה ואח"כ רוגזה לדוחקו לתוך הכלי דזה אסור משום לא ילוש יפה:

סעי' ב' אם לש יותר משיעור זה מותר בדיעבד דין זה הביא הטור בשם הראש רבינו יונה וראייתו הוא מלחם הפנים שהיו מלה והיו כ"כ עיסה גדולה מב' עשרונים והקשה המג"א דזה אינו ראי' אם יאמרו בזרזין וכו' ותיירץ העולם משום דבדבר המועיל עסק רק דחיישינן שמא יתעללו בהתעסקס, בזה שייך לומר כהנים זרזין הם ולא יתעללו משא"כ הכא ה"ט שיאסור בדיעבד שאין העסק

מועיל כלום וזודאי יחמץ א"כ מה לי זריזין מה לי אינה זריזין, וכי"כ החק יעקב אבל לא נהירא דלמא היינו טעמ' דרבא דאסור ללוש יותר מכשיעור משום שמא יתעללו כיון שאם לא יתהרו כ"כ לעסוק בידוי ויתחמץ וכמו שמצינו אין אופיי פת עצה ביו"ט וכמה עצה טפח שכן מצינו בלחם הפנים טפח מחקיף לה ר' יוחנן אם אמרו בזריזין יאמרו באיני זריזין וכו' וג"ל דהנה אהא דלקמן דקאמר אין לשיין במים פושרין דקאמי' והא כל המנחות ניליטין בפושרין ומשני אם יאמרו בזריזין יאמרו בשאינם זריזין וא"כ אסור דלם יותר משיעור הלה אסור בדעיבד א"כ המק' דלא ס"ד הסברא אם אמרו בזריזין וכו' תקשה לוי הא דרבה דאין לשיין יותר משיעור חלה והיינו דאפי' דעיבד אסור מ"ש מלחם הפנים שהי' גדולה ומותר אלא ע"כ דאינה אסור רק לכתחלה ודעיבד מותר, וזה ודאי ס"ד היכא דאינו אסור רק לכתחלי דבמקדש מותר לכתחלה דאם אמרו בזריזין וכו' ולא גזרו אבל מהא דמיס פושרין דאוסרים אפי' בדעיבד פ"ש מ"ש מכל המנחות ומשני דאפי' בכה"ג היכא דאסור בפסח אפי' בדעיבד במנחות מותר משום אם אמרו בזריזין יאמרו בשאינה זריזין לכן לפת עצה שפיר מביא ראיותו מלחם הפנים:

ארא יקח כך תאומד ולא ירבה על עשרון וכו' ובמהרי"ל כחב אפי' אם הוא יותר משיעור חלה ד' או ה' צ"ס נמי מותר ויש ליתן טעם למה אמר מהרי"ל דוקא ה' צ"ס ולא ו' ומנ"ל זה ונ"ל דהנה ידוע צ"ס אומרים מקבצים חלה והם מ"ח צ"ס והנה כתבו הפוסקי' דלריך דוקא לפרושי החלה בעודה עיסה משום שנאמר ראשית עריסותיכם עיין בצ"י סימן תנ"א וזה ודאי אף דפליגי צ"ס וב"ה לענין חלה מימ' לענין חמץ לא פליגי אי לב"ה אי העיסה גדולה יותר ממ"ג וחומש מחמץ משום דאין עסק ידים מועיל כלום יותר ואינו יכול לעסק בו כראוי וגם לב"ש אסור וזה פשוט ולפ"ז קשה א"כ לב"ש ליכא מיציאות להפריש חלה מעיסת תלה בעודה עיסה כיון דהוא יותר ממ"ג צ"ס מחמץ ואין רשאי לעשות יותר וא"כ אינו חייב בחלה לב"ש, אלא ל"ל דגם לב"ה אין לריך סיהא מנומלס אלא אפי' אם הוא יותר כמו מ"ח צ"ס דאז חייב בחלה לב"ש נמי יוכל לשליט בו כראוי וא"כ גם לב"ש יכולה להפריש חלה מעיסת תלה בעודה עיסה וזה שאמר המהרי"ל ד' או ה' צ"ס יותר שהם השלום שיעור המנין למ"ח צ"ס:

סימן תנ"ז.

בהגה"ה אם הי' בו כשיעור ושכח מלהפריי וכו' ז"ל הטור ואם ידוע שהי' בעיס' כשיעור חלה ושכח להפריש חלה עד לאחר אפי' לרוץ סל אינו לריך אלא יקריב כל ככרות יחד ויטיל תאי על כולה, ואף אם שכח ואכל קלת מפריש על המתיר דחלת ח"ל הילך ואוכל ואח"כ מפריש ומקשים על זה דהא שמואל מתיר לכתחלה בחלת ח"ל לאכל ולהפריש אח"כ ותי' הבי"ח הא דמתיר שמואל לכתחיל' היינו דוקא כשהכל מעיסה אי' א"כ מה שמשייר פוטר כל העיסה מן החלה כיון דגבולס היה יחד משא"כ הכא שיש כמה עיסות א"כ כששטיי מאחת אין עיסות אחרות

נפטרות בכך ועיין בט"ז סק"ז וחילוק זה כחצו חוספ' בגדה דק ז' ע"ב ולכאורה קשה ע"ז דהא הרא"ש כ' בפ"ק דביצה וז"ל מיהו מוקף ודאי אין לריך מדשרינן אוכל והולך ואח"כ מפרים ומה שנהגים העולם להניח כל המצות בכלי אחד בשעת הפרשת חלה לאו משום דבעי מוקף אלא משום שנהגו למיפא קפיזא קפיזא בפסח משום חמוץ והא' מפרים חלה קודם בלרפן בכלי לא הפטר בהני והא' יבא אח"כ לידי לירוף נתחייב בחלה ואוכל טבל ע"כ הרא"ש וא"א כדברי הב"ח דהיכא דאיכא עיסות הרבה לא אמרינן הולך ואוכל ואח"כ מפרים אי"כ מאי פריך הרא"ש ומ"ש העולם בפסח, דהא בפסח ודאי לריכס לעשות עיסות הרבה דיותר משיעור מחמוץ, והמג"א רוצה לתרץ הטור דעכ"פ החלה עם מה שמפרים ממנה לריך שיהי' מן המוקף ובפסח כיון שלריך להפרים מנה שלימה ולית לה שירייו כ"א מצות האחרים לריכין לירוף סל כדי שיהא מוקף עם שירייו זה תוכן כוונ' מג"א ובודאי על הטור י"ל כדבריו אבל מ"מ הרא"ש ע"כ ל"ל האו סברא דאליכ מאי הקשה ממה שנהגו בפסח וכו' דלמא משום שיהי' החלה עם מה שמפרים ממנה מן המוקף ואי לית ל'י לרא"ש שלריך להפרים מנה שלימה בפסח מהיכי תיתי יהי' הטור חולק על אביו ז"ל בלי שום ראי' והוכחה לכן נ"ל דודאי תירץ הב"ח הג"ל הוא נכון ומה שמקשה הרמב"ן ונ"י י"ל דאיתא מחלוקת בפוסקים יש פוסקים ס"ל דתנור אינו מלרפן לחלה, וא"כ א"א הנור מלרפן לחלה לא פליגי מידי כמ"ש הב"ח דהא אף אם בשעת לישה ליכ' שיעור חלה מ"מ לסוף התנור מלרפן והוי כאלו עיסה א' בשעת הלישה ושפיר שייך לומר אוכל והולך וכו' ולפ"ז ה"פ מיהו מוקף ודאי לא בעינן ומה שנהגו בפסח וכו' פי' דהא באמת בעינן מן המקף והרא"י ממי"ש העולם וכו' וא"ל דמה שנהגו ליתן בכלי א' היינו משום דבתחיל' ב' עיסות היו וכת"ש הב"ח הא התנור מלרפן א"כ מה שהם ב' עיסות מתחלה לא מגרע מידי, אע"כ בעינן מן המוקף וע"ז מתרץ אלא משום שנהגו למיפא קפיזא קפיזא כלומר זה ודאי דהתנור אין מלרפן לחלה ואיכא למיחס שמלרפן אחר כך לחלה בכלי ולעולם לא בעינן מן המוקף :

ב' מג"א סק"ד אבל אי ידעינן שראה קרי אפי' בן יווס א' הוא טמא לקריו וזה נגד כמה שיטות בש"ס דגמ' ערוכה הוא בפר' בנות כותים והרמב"ם בפ"ה מהל' אבות טומא' דקודם בן ט' יווס א' אין קריו מטמא וז"ל דהנה למה לא חיישי' שהכהן ראה פ"א זיבה ואינו עולה לטומאתו בטבילה לדרך ז' נקיים וז"ל דמן הסתם אחזקין ריעותא לא מחזקינן, ואוקי אחזקה אבל אם ראה פ"א זיבה אסור לאכול חלה ולפ"ז י"ל הא דכתב מג"א ב"י מטמא לקריו לאו דוקא קרי אלא זיבה דתנן בן יווס א' מטמא בזיבה :

בהגדה וי"א דמותר ללוש פחות מכשיעור וכו' זה לשון הר"ן פ' א"ע כ"ז מפרשין חלה בטומאה בזו"ט ובהך מתניתין כשגילגלה המלה כשיעור וכתהי"ב כבר בחלה עסקינן אבל כשלא גלגלה אי"ש להכי, אלא מגלגל פחות מכשיעור כדי שלא יתחייב בחלה ואע"ג דבתמ' חלה אפליגו בכה"ג דתנינן התם מי שאינו יכול לעשות עיסתו בטרהרס יעשה קבין קבין ר"א אומר יעשה בטומא' ואל יעשה קבין

שכסם שהוא עושה בטורה כך הוא עושה בטומאה החס בחמץ שאפשר להפריש חלה בטומאה אבל בפסח שא"ל להפריש בטומאה ד"ה ישנה קבין והכי מוכח בירושלמי עכ"ל הר"ן ומה שכתב הרמ"א וז"ל איך קאמר הר"ן שיגלגל פחות מכשיעור או אמרת שיזרק אח"כ בסל מאי מתרץ החס בחול שאפשר להפריש בטומאה להכי זריך לעשות בטומא' משא"כ בייט משמע בחול אסור למעבד כה"ג, הא איתא בפסחים דף ת"ח ע"ב הני גסי דידן נהגו למיפא קפיזא, א"ל אב"י מאי דעתך לחומרה, חומר' הבאה לידי קולא היא דמפקי לי' מחלה א"ל דעבדי כר"א דאמר ר"א הרודה פת ונתנן לחוך הסל מרפין לחלה וא"כ לכתחלה שרי בכה"ג אף בחול ואי איירי בלא זירוף קש' באמת למה לא יזרק בסל כיון דאפשר למעבד כה"ג, ויש ליישב דהנה יש להקשות בדברי הר"א ש בפ"ק דביצה שהבאתי לעיל בס"א דכ' מה שנהגו וכו' ואם יבא אח"כ לרפין יתחייב בחלה ואוכל טבל וכ' משמע דאם ליכא חשש שיאכל טבל אין חייב שיתן בכלי אחד שיחייב בחלה, וקשה הא ע"כ זריך לרפין יחד שלא להפקיע ממזות חלה ועכ"ל דהרא"ש ס"ל הא דאסור להפקיע חיוב חלה היי' דוקא חלה טהורה שהיתה בימיהם אבל לדידן דל"ל חלה טהורה ואינו ראוי לשום לכהן בלא"ה אין החיוב עליו לרפוי בסל דעיסה אשר אינה ראוי לכהן דהיי' שאינה טהורה מותר להפקיע ממנה, ולזה קאמר הרא"ש דזריך זירוף סל שלא יאכל טבל, לפי"ז י"ל דהר"ן איירי בלא זירוף סל וא"ל כנ"ל דהא הר"ן קאי אמתניתן דכיוצא מפרישין חלה כי שפיר אבל בשלא גלגלה א"ש להכי דעיסה טמאה מותר להפקיע ממנה שם חלה וכמש"ל:

סימן תנ"ח.

כ' מ"א סק"א, ומהר"ל כ' דיש אופין וכו' והלבוש כחב דאם שכח להפריש חלה מעי"ט יתן כל המזות בכלי או ויפריש ואע"ג דקיי"ל עיסה שנילושה מעי"ט אין מפרישין אותה בזייט ז"ל דהכא כיון דע"י זירוף סל חייב בחלה ולא קודם הוי כמו עיסה שנילושה בזייט וכ"כ בח"מ סימן תנ"ז סק"ט ע"ש, הנה קצת ראוי מהגאסר"י פ"ק דביצה דכ' וז"ל אבל במזות עכ"פ אם שכח ולא הפריש זריך שיעשה מכל אחד וא' לבדו ולמחר יניח כל החתיכות בסל ויזרפם לחלה ויפריש מכולם כאחת והרי דמוכח מכאן דחייב חלה בא עיי' זירוף סל והוי כמו עיסה שנילושה בזייט רק דיש לפקפק ולומר דהא דכתב הג' אשריי למחר יניח וכו' היינו בחזייהת ולא משמע כן:

סימן תנ"ט.

מג"א ס"ק י"ג מ"ת קשה האריך רשאי לאפותה ע"ש ולק"מ ד"ל דהוי מכשירי אוכל נפש כמו שפוד שגראס בזי"ט דקיי"ל בס"י תק"ט דמותר לתקנו והכא אפשר דסבין שחתכו בו העיסה או שאר הכלים זריכי' להם היום וא"כ הוי מכשירי אוכל

אוכל נפש שרי וי"מ דאירי בח"מ דחו"מ נמי אקרי יו"ט אבל הוא עלמא
 אסור לגרר בח"מ דהוי שבות והוא דחוק:

סימן ת"ס+

ולא ע"י שוטה וקטן וכ' מג"א בשם מהר"ו אל יסייע וכו' וכ' מג"א ולפ"ז הי'
 נראה לאסור מה שנהגין לשפוך מים לחוד העיסה ע"י חינוק ותינוקת
 כי אולי הוא בכלל ת"ס הר"ו ולא בלישה כי הקטן מסייע בלישה:

סעיף ה' אין עושין פת עבה וכו' וכ' מג"א דבדיעבד מותר וכ' דלמסקנא דש"ס
 דמוקי לה בפת מרובה וכו' ע"ש והנה העולם מקשה מה"ת להתי'
 פת עבה יותר מטפח הא הש"ס מדמי' לי' ללחם הפנים ולחם הפנים גופא לא
 הי' יותר מטפח ונ"ל דה"ק לפי המסקנא דאוקי לה בפת מרובה א"כ לא מצינו
 שיעור עבה לענין חימוץ כלל ואמרי' אע"ג דהיא עבה ביותר מ"מ כל זמן שמחמסק
 בה אינו בזה לידי חימוץ כלל רק לכחל' אסור אבל דיעבד מותר ומקשים הא דהקס'
 הש"ס אם אמרי' וכו' הוא מקשה רק על דאמר טפח שכן מצינו בלה"פ טפח א"כ משמע
 לדדי' הואיל שמצינו בלה"פ שהיתה מזה עבה טפח וא"כ הכי נמי בעבה טפח מותר יות'
 מכאן אסור ומקש' שפיר א"כ לשיטתו בע"כ במזה עבה שייך חימוץ מני"ל זה דאם
 אמרו בזריזין וני' אבל למסקנא דפת עבה היינו פת מרובה אבל לענין מזה לא שייך
 חימוץ בדיעבד רק לכחלה אסור וברור הוא רק לכאורה ז"ל ע"כ דיש שיעור
 בעוביה לחם, דהא קיימ"ל ביו"ד סי' ק"ה ס"א אין זולין בשר כשירה עם בשר
 נבילה, ואם התנור גדול ומחזיק י"ב עשרונים ופיו פתוח מותר עכ"ל וקא' בירו'
 י"ב עשרוני' מזה ולא חמץ וכן כ' הב"י בסו' חל"ו בשם הסמ"ג ולפ"ז ע"כ ז"ל דיש
 שיעור למזה דאי אין שיעור לעובי מזה מה בין חמץ למזה, אע"כ ז"ל דיש שיעור
 לעובי מזה וקאמר הירושלמי שפיר דוקא מזה ולא חמץ שאלו חמץ ג"כ א"כ נחת דברין
 לשיעורין אם הפת עבה א"ל כ"כ רוחב דפנות וא"כ אין לנו יודעין גדל התנור
 כיון שיוכל לעשות הפת עבה כר"גונו משא"כ דוקא במזה ולעובי מזה יש שיעור:

כי תס"א סעי' א'.

כ' מג"א סק"א אך יש להסתפק מאחר שאין נזהרין בחג השבועות וסומכין על
 ההיסק וכו' ונ"ל שע"ז סומכים בשלמא גבי מזה כיון שהמזה נחונה בתנור
 עלמו בלי הפסק מש"ה צריך שילכו הגחלים ע"פ כולו, משא"כ החם בשבועות שאין
 נוחנין בשר בתנור עלמו אלא שנוחנין בשר לחוד כלי ואח"כ נוחנין אותו לחוד
 התנור וא"כ הוי נו"ט בהיתר וזה מותר לכו"ע ועוד דהוי כשני קדירות נוגעין זה
 בזה וצריך לעיין ביו"ד סי' ז"ד בטו"ז שם שכן הוא מדינא מה"ט:

סעיף ג' מצה שנאפה עד שאם פורסין אותו הוי החוטין נמשכין הימנה וכו' ויש
 לזהר וכו' הקשה הח"י משמע שיש חימוץ כל זמן שלא נאפה עד

שאין החוטין נמשכין הימנה ומלשון הטור לא משמע כן דזה ל' הטור מזה שנאפה עד שאין החוטין נמשכין הימנה יולאין בה ואם לאו אין יולאין בה משמע דוקא אין יולאין בה ידי חובת מלה לילה ראשונה אבל חמץ לא הוי ומותר לאכלו בשאר ימי פסח והב"ח ר"ל הא דכח' הטור דליכא חשש חימוץ במלה שהחוטין נמשכין הימנה הוא בדבשלה כמאכל בן דרוסאי דאז ליכא חו חשש חימוץ כלל והש"ע מייירי בדלא נחשביל כמב"ד, ולכאורה ע"כ מוכח כשהוא כמב"ד ליכא במליאות סיהי' החוטין נמשכין הימנה דהא במס' שבת דף ק' אמרינן אין נוטנין חררה ע"ג גחלים עד שיקרמו פניהם וכ' חוס' דקרימת פנים הוא שאין חוטין נמשכין ממנה ושם אמרי' מחניטין חנני' היא דאומר ככ"ס כמב"ד, וא"כ ע"כ ז"ל דקרימת פנים הוא כמב"ד והוא השיעור שאין החוטין נמשכין הימנה אלא ודאי אידי ואידי חד שיעורי היא ודלא כב"ח ומ"ס הרמ"א צריך לזהר וכ' פי' דודאי מיד כשלקחה מן התנור אינו מחמץ אלא כששהא אותה מעט חוץ לתנור אז צאה לידי חימוץ, והטור מייירי אף שרופה לאכלו תיכף מיד שלקחה תהתנור אז ליכא חשש חימוץ כלל אפ"ה אינו יולאין בה ידי חובת מלה בלילה ראשונה, ולפי"ז ה' נראה להחיר אם מחזיר המלה מיד לתנור וז"ע בדיון זה:

סעיף ד' יוצא אדם במלה שרוי' בפסח וכ' י"ל לדעת הפוסקים לעיל סימן קס"ח ודס"ל אי ליכא חירותי דנהמתא אפילו אם יש בכל חתיב'

כזה נמי אין מצרכין עליו המוציא אי"כ לפי שהסמיכו שם דלחם השרוי במים עד שיחלבנו המים ממנו מצרכין עליו במ"מ. א"כ קשה אמאי קאמר הכא והוא שלא נמוחו והוא מטעם דלא תקרי כה"ג לחם כמו דאמרינן בגמ' התחוו וגמעו אין יולאין בו י"ח בפסח, משמע אי לא נמוחו כ"כ במים אפי' נמוחו כדי שיחלבנו המים יולאין י"ח תיפק ליי' הא נבטל שם לחם ממנו, וקרא כחב לחם עוני, לכן ז"ל לאותו דיעה דהא דקיי"ל אם שרוי במים עד שנחלבן המים ממנו מצרכין במ"מ היינו דוקא בדלא קבע עליו אבל קבע עליו י"ל דיש לה דין פת הבאה בכסנין שצריך ב"הו וברכת המוציא וגבי מלה אמרי' כיון שיכול לבוא לידי חיוב המוציא וצ"הו בדקבע עליו' אמרינן הכא דרחמנא איקבע עלי' חובה וקרי שפיר לחם עוני וכן ניזכר לעיל וע"ל סימן קס"ח ס"ו וצטו"ו מ"ש שם:

סימן תס"ב.

כתב מ"א סק"א יאפה מיד וכיו' וז"ע אם נפל מעט מי פירות וכו' ופר"ח ר"ל בנדון זה פליגי הרשב"א ושאר פוסקים דאית' בהג"מ בפ"ה בשם סת"ק וז"ל בהרבה מקומות נהגו לברר החטין בפסח מאכילת אכבר ויש רוצי' להחיר והוא הרשב"א והוא משום דהוי מי פירות וקשה הא לאח"כ כשנוטנין בו מים אז אכילת אכבר מחמץ עכ"ל וא"כ לרשב"א דמתיר הא הוי מי פירות עם מים מחמילין וז"ל משום דהוי דבר מועט והאוסרים ס"ל אפי' דבר מועט נמי מחמץ הוא חופס דברי הב"ח, ולכאוי' אינו דזה ודאי מוכח דלהאוסרין אפי' דבר מיעט מחמץ

מחמץ נמי אבל מן המתירין אינו ראוי דס"ל דבר מועט אינו מחמץ דלמא ס"ל שאני אכילה עכבר דאפי' דבר מועט נמי לא הוי דכבר נתקנה הריר דהא אנו רואין שהחמץ הן יבשות וכבר נתקנה הריר עד שבשעת לישה ליכ' שום ריר כלל ועוד דלמא סמך הרשב"א באכילת עכבר על הרי"ף אפי' מי פירות עם מים אין מחמץין אבל אם נפל מי פירות להדיה לתוך עיסה בשעת לישה י"ל דדבר מועט נמי מחמץ וא"ל מ"ש מקיטוף דשרי' בשלמא אם נתן מי פירות לחוכו בשעת לישה מתהר להחמץ באותו מקום שנפלו אף כי מעט הוא משא"כ גבי קיטוף שכבר נילוש העיסה ואין מקטפין אלא מעט קודם אפי' בזה מעט שמושחין עליו אין לו כח להשעורר כל העיסה ולשעורר בזה החמץ כיון שכבר נילוש כדאוי' :

סעי' ו' שם ויש לברר המלח וכיו' זהו לשון הטור שבאם נמצאת במלח חיטה מלוחלחת מחמץ כי המלח מחולדת המים ואינו בכלל מי פירות ואינו נ"ל דהא שרינן וותיקא במשחא ובמלחא אלמא מלח הוי בכלל מי פירות, וכ"כ בד"מ דמלח שלנו שחבטלין אותו במים ודאי מחמץ וכי מ"א סק"ד א"כ מוכח דפלוגמיהו במלח שחופרין מקרקע אבל בטור משמע לכאוי' דמלח שחופרין מקרקע לכוי'ע אינו מחמץ ולכאוי' עכ"ל דיש חולקין בד"ה הנ"ל דאל"כ לא מקשה הטור איש חולקין מוותיקא דשרינן במישחא ומלחא דלמא הא דשרי' החס במלח שחופרין מקרקע דלא הוי מי פירות ומקשה הטור שפיר, והנה הר"ן כי בסו"ט א"ס"ז דלמלח לית לוי' דין מי פירות ואפ"ה מותר בוותיקא העשוי' בשמן ומלח, והנה הרי"ף דפסק אפי' מי פירות עם מים אין מחמץין, וכי הרא"ש וקו' לדברוי' מדשרינן וותיקא במלחא עם מים ולקמן כ' הרא"ש וותיקא שרי והתני' אסור ל"פ כאן במשחא ומלחא הא במים ומלחא לפי' שיטת הרי"ף דס"ל דמי פירות עם מים אין מחמץין אפי' יש במים ז"ל לדברוי' הבא דליתא בה מים לחוד אלא משחא עם מים אינו מחמץ ומקשין העולם על הרא"ש דמ"מ קשה עדין לשיטת רי"ף במשחא ומלחא מ"ט אסור ונ"ל דלק"מ דהא דכי הרי"ף דמי פירות עם מים אינו מחמץ כלל טעמא משום דמי פירות מהפכין למים עד שלא יהא מחמץין וודאי לא יוכל שיעור קטן מי פירות להפך למים עד שלא יוכל עוד להחמץ אלא לריך לכל הפחות להיות מי פירות קלת דבר מסווי' אז יש כח להפך הטעם שלא יחמץ עוד אבל מעט מי פירות ודאי גם הרי"ף מודה דמחמץ ולפי"ז מאי מקשה אהרי"ף, התם הוי רק מלח דבר מעט, ומעט מי פירות בטלוי' למים ומחמץ ועכ"ל דקושי' הרא"ש היא אז אמרינן כשיטת הרי"ף ואמרינן מלח כיון דדבר מיעט הוא בטל גבי מ"א למה נקט הגמרי' בלישנא מלחא כלל הא לא נ"מ מירי' אע"כ דלא כהרי"ף דמי פירות עם מים מחמץין רק עדיין קשה הא דכ' עוד שם ובאשכנזי נוהגין שלא ליתן מלח בעיסת מלח ויש נוהגין טעם למנהג וכי קשה הא הוא ס"ל דמלח הוי מי פירות וגם ס"ל דלא כהרי"ף אלא מי פירות מחמץין מהרה, וא"כ מדינא אסור ליתן מלח בעיסת מלח וא"ל דס"ל דאפשר מיעוט דמיעוטא מי פירות שנפלו לתוך המים אין מחמץין מהרה והמלח הוי מיעוטי' דמיעוטי' וז"א כי הדבר לכל מסור ומי יוכל לשער ולקמס לידע מה תקרי מיעוט או הרבה ונ"ל דהנה עוד כ' הרא"ש

סס, ויש מביאין ראי' מהא דתניא חלת חודה עשאן למכור בשוק ונאין בה אע"פ שיש סס מלח דכ' על כל קרבנך הקריב מלח ולפי"ז ז"ל הא דמתיר הר"ש ליתן מלח בעיסת מלח נמי איירי בכה"ג שנהגו שלא ליתן מלח כלל בעיסת מלח היי' אפי' לאחר לישה קודם שנוטנין לתנור לאפיתו וע"ז כי שאין טעם למנהג והא דקו"ל מי פירות מחמיצין עם מים היינו כשנותן לתוך לישה לתוך המים, אבל אם נותנין על המלח קודם אפי' מעט מלח אין בו כח למעט מי פירות להסעורר החימוץ ומותר כמו קיטוף ע"ש מ"ש לעיל מזה :

סימן תס"ו.

לא ילעום אדם חטין הרמב"ם פ"ה מיסוד התורה כי וז"ל בד"א שאין מתרפאין והביא מג"א והקשה הכ"מ מהא דחנן לא ילעום וכי הא הוא שלא כדרך הנאמן, ותיירץ אף שמוחר בהנאה ת"מ עובר משום צ"י ורמב"ם איירי במלוגמא של גוי והנאחו ג"כ מותר ומשום דהוי שלא כדרך הנאמן ומקשה הפרי חדש נתן שניהם ע"ג מכתו הא הוי כשלו לעבור צ"י כמ"ל סי' תמ"ח ס"ב ואם גוי מביא דוחן לישראל וכו' גם לא יהא ניכר מחוך מעשיו שחפץ וא"כ כיון דנחנה ע"ג מכתו אין לך ניכר שחפץ יותר בו מזה עכ"ל דרמב"ם דמתיר במלוגמא של גוי איירי דליכא כזית צא"פ ואז ליכי צ"י והנאחו אסור עכ"פ אסור משום חזי שיעור שלא יהי' אלא משהו ומלוגמא כיון שהוא שלא כדרך הנאמן מותר ולשיטת רמ"ך שהביא מג"א לעיל סי' תמ"ב סק"א דלענין צ"י ובל ימלא אפי' מעורב בכמה זיתים עובר דהא מזורף ממילא וז"ל דרמב"ם איירי משעה ו' ולמעלה עד הלילה דאז ליכא צ"י ובי"מ והנאחו אסור :

סע"ד אבר' אס נחיצה הלחלוחית וכי' דאסור לאכלו בפסח אע"ג דס"ל להמחבר לעיל סי' ת"מ ס"ד דלא אמרינן חזר וניעור ולא חילק בין לח בלח ובין יבש ביבש וא"כ קשה הא כבר נחבטל קוד' פסח וז"ל דאפשר דהוי מכפלו מרקד הקמח בנפה מותר דזה היה אפשר להוציא חמץ חולה והוי כמו איפשר למיקם עלה דמילתא וכל היכי דאפשר למיקם עלה דמילתא לא בטל כנזכר צ"ד :

סימן תס"ז.

דגן שנחבצו בנהר כשם שאסור לאכלו וכי' תכאן מוכח דלא כהרמב"ם דס"ל חטה שנפלו למים ולא נחבצו אינ' אסורים אלא ד"ס דהרי דין זה דאסור לקיים כי הטור ע"ש הר"ר פרץ וא"א דהוי מד"ס אמאי אסור לקיימו דהא לשיטתי כל שאינו אסור אלא מד"ס מותר להשהותם כמ"ש הטור להדי' בסי' תמ"ב אעכ"ל דהוא מדאורייתא והנה הטור כ' שרף שבא בספינה וכו' ואינו ניכר בהם לא ימכור לגוי שמא יחזור וימכור לישראל כיון שאין החמץ ניכר משמע אם החמץ

B

475.